

نقش کمیته بین‌المللی صلیب سرخ در حمایت از قربانیان جنگی

مجتبی مروت M.Morovat@Alborzconsulting.com

دانشجوی دکترای حقوق بین‌الملل دانشگاه علامه طباطبائی

تاریخ دریافت: ۸۸/۱۰/۲ تاریخ پذیرش نهایی: ۸۹/۳/۹

چکیده

جنگ به عنوان پدیده‌ای مدموم، آثاری همچون فقر و گرسنگی، تخریب زیرساخت‌ها، نابودی مراعات، کشتار و جنگل، آوارگی و بی‌خانمانی، محدودیت‌هایی در خصوص حقوق آزادی افراد مانند رفت و آمد، حیات، تمامیت جسمی و معنوی، اشتغال، بهداشت، آموزش و به طور کلی تخریب بنیادهای سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی را به دنبال خود پیشکش جوامع می‌نماید.

برای تحدید و کاستن از این خشونت‌ها و بی‌رحمی‌ها به تدریج در صحنه بین‌المللی نظامی شکل گرفت که هدف اولیه آن کاستن از آلام بشری و آشتی میان «ضرورت نظامی» و «کرامت ذاتی انسان» بود. در نیمه دوم قرن نوزدهم کمیته‌ای در ژنو در جهت کمک به مجروحین و بیماران جنگی با در نظر گرفتن واقعیت‌های موجود جامعه جهانی، اولین ایده‌های انسانی کردن جنگ را به گوش جهانیان رساند و تلاش‌های خود را از ۱۸۶۳ آغاز کرد. «کمیته بین‌المللی جهت کمک به مجروحین» که چند سال بعد به نام «کمیته بین‌المللی صلیب سرخ» تغییر نام داد، از یک سو، با توسعه اقدامات و فعالیت‌های خود در عرصه دیپلماتیک میان کشورها و از سوی دیگر، گستراندن چتر حمایتی خود به نفع قربانیان جنگی، در صحنه نبرد، چنان جایگاهی یافت که به الگویی برای سازمان‌های غیردولتی مشابه، تبدیل شد.

در این مقاله در صدد ارائه تصویری از این پدیده بدیع و تحلیل اقدامات آن بر می‌آئیم و سیر تکاملی آنرا از ابتدای تاسیس تا کنون، تبیین می‌نمائیم و با در نظر گرفتن اقدامات صورت پذیرفته و استخراج فصول مشترک فعالیت‌های آن، به رویه‌هایی که کمیته، همواره قبل، حین و پس از مخاصمه، در راستای ایفای امداد رسانی به طیف‌های مختلف قربانیان جنگی توجه داشته، اشاره خواهیم نمود؛ هرچند موانع و چالش‌هایی نیز در این مسیر وجود دارد.

واژه‌های کلیدی: کمیته بین‌المللی صلیب سرخ، مخاصمات مسلحانه، حقوق بشر دوستانه، قربانیان

جنگی، غیر نظامیان، مجروحین، اسرای جنگی، افراد مفقود الاثر، مکانیسم‌های حمایتی، اقدامات دیپلماتیک، امداد، شیوه‌های نبرد، تفسیر و توسعه.

نبرد به عنوان واقعیتهای انکارناپذیر و بلایی خانمانسوز، از قدیم‌الایام میان ملل معمول و همزاد انسان بوده و این امر با گذر زمان، شکل و شمایل جدیدی به خود گرفته است. می‌توان به جرأت ادعا کرد که تاکنون جنگ، یکی از پایدارترین وقایعی است که در تاریخ بشریت به چشم می‌خورد. اثرات جنگ در ابعاد مختلف خود نیز واقعیت اجتناب‌ناپذیر دیگری است که موضوع مباحث مختلف است. تأثیر جنگ بر اقتصاد و امنیت سرمایه‌گذاری، فعالیت‌های شغلی، تخریب کارخانه‌ها، معادن، پالایشگاه‌ها، اثرات ناشی از جنگ بر اجتماع مردمی، زیست ساکنان سرزمین، بافت طبقاتی، زندگی غیرنظامیان، آموزش و پرورش، زنان و کودکان، اثرات مرتبط با امور فرهنگی، هنری و مذهبی افراد جامعه و به طور کلی فقر، گرسنگی، ویرانی شهرها و روستاها، هرج و مرج، نقض حقوق و آزادی‌ها، قتل و کشتار، هتک حرمت و حیثیت ذاتی انسان، شکنجه، تجزیه خانواده‌ها، آوارگی، اسارت و بازداشت، کار اجباری، سربازگیری، جنایت جنگی، تنها گوشه‌هایی از این فاجعه و تفکر ناسالم آدمی جهت ادامه بقاست.

به منظور مقابله با تنازع جهت بقاء، تا حد زیادی، کمیته بین‌المللی صلیب سرخ به عنوان یک موسسه خصوصی سوئیس، ایده تلطیف آثار جنگ را عینیت بخشیده است؛ زیرا این نهاد همواره در صدد ایجاد موازنه و آشتی میان مفهوم «ضرورت نظامی»^۱ و «کرامت ذاتی انسان»^۲ است و از طرق مختلفی به اعمال این تعادل که هدف حقوق بشردوستانه نیز است، کمک می‌کند. کمیته، واقعیات جامعه بین‌المللی را با آرمان‌گرایی فرد تلیف می‌کند و همواره نوع دوستی را بر عدالت مرجح می‌داند.^۳

در تحقیق حاضر، به تبیین موضوع از طریق تعمق، تجزیه و تحلیل اقدامات حمایتی کمیته بین‌المللی صلیب سرخ، می‌پردازیم. در این خصوص سؤالاتی به صورت زنجیروار مطرح می‌شود که در صدد پاسخ به آنها هستیم. آیا کمیته بین‌المللی صلیب سرخ، نقشی در حمایت از قربانیان جنگی ایفا می‌نماید؟ در صورتی که پاسخ مثبت باشد، چگونه و به چه صورتی این نقش ایفا می‌شود؟ کمیته با استفاده از چه راهکارها و ابزارهایی نقش حمایتی خود را برجسته می‌نماید؟ قواعد و مقررات پیش روی آن، در حمایت از قربانیان جنگی کدامند؟ چالش‌ها و نقایص و

1. Military Necessity

2. Human Dignity

۳. وقوع انواع مخاصمات مسلحانه، رقابت تسلیحاتی دولتها، نقض قواعد و مقررات حقوق بین‌الملل و وجود ساختار افقی دولتها از یک طرف و حفظ کرامت انسانی و احترام به حقوق بنیادین فردی و جمعی از طرف دیگر، نقطه تلاقی دو طرز تفکر متفاوت مذکور است.

محدودیت‌های کمیته در دوران معاصر چیست؟ و آیا تاکنون اقدامات آن مثمر ثمر بوده است؟
جملگی این سؤالات، در راستای نقش کمیته بین‌المللی صلیب سرخ در حمایت از قربانیان جنگی خلاصه می‌شود. سپس فرضیه‌هایی در جهت رسیدن به پاسخ سؤالات فوق، مطرح می‌شوند: «نقش کمیته در حمایت از قربانیان جنگی، نقشی مثبت است.» و «نقش کمیته در گسترش مفهوم قربانیان جنگی، نقشی توسعه‌گر و حمایت‌کننده است.» بنابراین، ابتدائاً به زمینه‌های تاریخی و سپس به تبیین و تحلیل چگونگی ایفای نقش حمایتی وی می‌پردازیم.

۱. روند شکل‌گیری و تثبیت کمیته در جامعه بین‌المللی

جهت‌شناسایی و فهم کمیته و نهضت صلیب سرخ و هلال احمر، عوامل مختلفی باید لحاظ شود؛ از جمله بنیانگذاران آنها، شرایط زمان ایجاد، سیاست‌های حاکم، فشارها و نظریات مخالفان، قوانین و مقررات موجود، منابع مالی و غیره. به طور خاص، مبنای شکل‌گیری کمیته، به ۲۴ ژوئن ۱۸۵۹ باز می‌گردد؛ زمانی که نیروی نظامی فرانسه و ساردین، با نیروهای اتریش، نزدیک به یک دهکده در شمال ایتالیا، با یکدیگر درگیر شدند؛ به طوری که در عرض ۱۰ ساعت جنگ، بیش از ۶۰۰۰ نفر کشته و بیش از چهل هزار نفر مجروح شدند. متعاقباً (هنری دونان)^۱، نگارش کتاب خاطرات سولفورینو را آغاز کرد و پیشنهادهای وی برای حمایت از مجروحین جنگی، با تلاش‌های انجمن خیریه عمومی ژنو، زمینه‌ساز و بستر فرهنگی ایجاد نهضت صلیب سرخ و هلال احمر و اولین معاهدات ژنو شد. این اقدامات، تحت ابتکار کمیته ای، تحت عنوان «کمیته بین‌المللی برای نجات مجروحان در مواقع جنگ»^۲ بود که بعدها عنوان (کمیته بین‌المللی صلیب سرخ) را برای خود برگزید. در اینجا نکته مهم این است که ابتکارات یک شخص و دستاوردهای یک کمیته پنج نفره خصوصی ولی هم‌فکر، جنبشی را در سطح جهانی پدید آورد که وجدان عمومی انسان‌ها را بیدار کرد و حقوق بشردوستانه بین‌المللی را عینیت بخشید و به تدریج، از این زمان به بعد در قاره اروپا، ایده انسانی کردن جنگ‌ها شکل جدید و منسجمی به خود گرفت.

با نگاهی تحلیلی به سوابق و شواهد تاریخی و با جمع‌بندی فصول مشترک عملکرد کمیته، در مقاطع زمانی و مکانی مختلف، می‌توان بیان داشت که این نهاد، هم‌زمان در دو وضعیت خاص، یعنی «عرصه دیپلماتیک» و «صحنه نبرد» نقش خود را ایفا نموده است که ذیلاً به بررسی آنها می‌پردازیم:

1. Henry Dunant
2. International Committee for the Relief of wounded in the event of war

۱) **عرصه دیپلماتیک:** پس از تشکیل کمیته در سال ۱۸۶۳ پیشنهاد تشکیل، هماهنگی، ارتقا و اتحاد جمعیت‌های امدادی در داخل هر کشور برای کمک به مجروحان، و همچنین تصویب کنوانسیون جهت بهبود وضعیت ایشان، مطرح گردید. با این اهداف، اولین کنفرانس بین‌المللی صلیب سرخ به همت کمیته در سال ۱۸۶۷ در پاریس برگزار شد. این بدعت و نوآوری، با کنفرانس برلین ۱۸۶۹ در خصوص تأسیس دفتر امداد و اطلاعات برای اسیران جنگی و متعاقباً کنفرانسهای ژنو ۱۸۸۴، وین ۱۸۹۷، صلح لاهه، سن پترزبورگ و لندن ادامه یافت و تثبیت شد. پس از آن، کنفرانس واشنگتن، حول محور کمک به زندانیان جنگی و کنفرانس ژنو ۱۹۲۱ در خصوص نقش صلیب سرخ در جنگ داخلی، منجر به گسترش مداخله کمیته گردیدند. این نشست‌ها که به ابتکار و مشارکت فعال کمیته برگزار شدند، در وهله اول، مهر تأییدی بر ادامه فعالیت‌های منظم و عملکرد میانجیگرانه آن، در خلال سالهای آغازین فعالیتش بودند. در مرحله دوم، فصل جدیدی را در نهضت ایجاد نمودند که طی آن، مقررات نهضت صلیب سرخ و هلال احمر با اصول و موازین حقوق بشر دوستانه بین‌المللی منطبق و به تدریج، نظام حقوقی حاکم بر کمیته، ترسیم شد. (مروت، ۱۳۸۵ ص ۳۳)

از نظر تاریخی، کمیته در زمان صلح، در تهیه و تنظیم پیش‌نویس کنفرانس‌های دیپلماتیک، نشر و ترویج حقوق بشر دوستانه و اصلاح مقررات موجود، یکه‌تاز نهضت به شمار می‌آمد. سرانجام مواردی که کمیته، نگرانی خود را نسبت به آنها در عرصه‌های دیپلماتیک فوق‌الذکر نشان داده بود، در حوزه‌های ذیل، توسعه یافت:

الف) دامنه وضعیت‌هایی که کمیته احساس می‌کرد صلاحیت مداخله را دارد، گسترش و از جنگ‌های بین‌المللی به جنگ‌های داخلی، تعمیم یافت؛ به طور مثال، کمیته در جنگ داخلی اسپانیا (۹ - ۱۹۳۶) بیشترین سطح مداخله را در مخاصمات غیر بین‌المللی داشت؛ در عین حال، کمبود قوانین و عدم ارائه خدمات به تمامی زندانیان، از جمله چالش‌های جدی کمیته، در این نبرد بوده است؛^۱ (همان منبع، ص ۵۹)

ب) محور دوم، توسعه قابل ملاحظه، در ارتباط با اشخاص استفاده‌کننده از خدمات کمیته است. به عبارت دقیق‌تر، ابتدا مجروحین و بیماران در جنگ زمینی و در وهله بعد، مصدومان جنگ دریایی و پس از آن، افراد محروم از آزادی و اسیران جنگی، مطمح نظر کمیته قرار

۱. سعی در آزاد کردن پزشکان و پرستاران، بازدید از ۸۲ محل بازداشت که حدود نه هزار زندانی، در آنجا نگهداری می‌شدند؛ تبادل مکاتبات شامل بیش از نود هزار پیام خانوادگی، ردیابی مفقودالترین، ارسال مرسوله‌های امدادی، و حمایت از غیر نظامیان در برابر بمباران، از جمله دستاوردهای کمیته در دوره بین دو جنگ جهانی در عرصه مخاصمات داخلی است. (مروت، همان)

گرفتند که حمایت از این اقلیت در مواجهه با جنگ جهانی اول، ملموس و عینی بود. با وقوع جنگ‌های شدیدتر بالاخص جنگ جهانی دوم، حمایت از جمعیت غیرنظامی، اموال و اهداف غیر نظامی، توسط کمیته دنبال شد. این امر از آن حکایت دارد که کمیته در جستجوی حمایت از تمامی طیف‌های قربانیان جنگی بوده؛ نه قشر خاصی از آنها. لازم به ذکر است که کارنامه کمیته در دوران اولیه شکل‌گیری، به علت فقر منابع مالی، کمبود مبانی حقوقی، فقدان معاهدات بشردوستانه الزام‌آور، عدم وجود مکانیسم یکسان در خصوص هریک از قربانیان به طور مجزا، عدم شناسایی و تثبیت نداشتن موقعیت آن، تمرکز در محدوده جغرافیایی خاص به ویژه قاره اروپا، کمیته را با نقائص و چالش‌هایی مواجه نمود.

(۲) صحنه نبرد: در این قسمت، عملکرد کمیته را در مراحل زمانی مختلف در منطقه جنگی، تحلیل می‌نمائیم:

در مرحله طفولیت، کمیته تنها به بعد دیپلماتیک، محدود و مقید نبود بلکه خط مشی‌های خود را از وضعیت عینی و واقعیت‌های موجود در محل مخاصمات، اخذ می‌نمود. عملکرد کمیته در عرصه نبرد، از بدو تاسیس تا ابتدای جنگ جهانی اول، از یک رفتار مبتنی بر آزمون و خطا، تکرار رویه و اندکی تزلزل حکایت دارد. محور این رفتارها، موارد ذیل می‌باشد: الف) کمک به ارتقاء اعمال کنوانسیون ژنو جهت کمک به مجروحین، از طریق آگاهی‌دادن به متخصصین؛ ب) امداد رسانی به مجروحین، بیماران و زندانیان جنگی؛ ج) کمک در پذیرش بی‌طرفی وضعیت کارکنان پزشکی و سعی در ایجاد اتحاد میان صلیب سرخ نوپا؛ د) تأسیس آژانس‌های امداد بین‌المللی، به عنوان بازوهای اجرایی کمیته؛ مانند آژانس باسل، تریست، بلگراد و صلیب سبز که عمدتاً به امر جمع‌آوری مرسولات، اعزام نیرو، ارسال پتو، لباس و نامه، انتشار لیست زندانیان و ردیابی سربازان مفقودالثر، مشغول بودند؛ ه) جمع‌آوری اطلاعات برای شناسایی هویت افراد؛ و) تشکیل جمعیت امدادی در هر کشور؛ (ز) بررسی نیازها توسط نمایندگان کمیته در منطقه نبرد. (Francois

Bugnion, 2003, p.36)

از جمله چالش‌ها و نقاط ضعف کمیته در این دوره، وجود موارد متعدد سوء استفاده از مقررات و نشان‌های حمایتی، عدم وجود سیاست مشخص برای پرداختن به شکایت‌های نقض مقررات، وضعیت مبهم سربازان مجروح که به دست دشمن افتاده بودند و وضعیت مبهم سایر قربانیان بود. در این دوره، کمیته گاهی رفتار تدافعی به خود می‌گرفت و گاهی پیشروی قابل ملاحظه‌ای در جهت توسعه اقداماتش داشته است. (Ibid, p.37)

کارنامه فعالیت‌های کمیته و نهضت بین‌المللی صلیب سرخ و هلال احمر، در جنگ جهانی اول،

دگرگونی ریشه‌ای دارد؛ زیرا جنگ، بر تمامی قلمرو کاری آنها، تأثیر داشت. این دوره، یکی از مهم‌ترین دورانهای توسعه کمیته به شمار می‌آید. می‌توان محورهای توسعه و چالش‌های کمیته را در این برهه زمانی، در موارد زیر خلاصه نمود:

الف) چارچوب حقوقی: هنگام بروز جنگ جهانی اول، تنها سه سند مهم یعنی کنوانسیون ژنو ۱۸۶۴ و کنوانسیون‌های ۱۸ اکتبر ۱۹۰۷ در خصوص انطباق اصول کنوانسیون ژنو با جنگ دریایی و احترام به قواعد و عرف‌های جنگ زمینی وجود داشت که این مقررات برای اهداف و اقدامات کمیته، بسیار ناکافی بودند؛

ب) حمایت از زندانیان جنگی: مصداق این حمایت، تبادل لیست اسامی اسیران، ایجاد کارت‌های راهنما، انجام تحقیقات در مورد شرایط حاکم، ردیابی افراد مفقودالاثر، ارسال اسناد رسمی، نامه‌ها، بسته و پول است؛^۱

ج) بازدید از زندانیان اردوگاه‌ها توسط نمایندگان کمیته: این بازدیدها با هدف بحث و تبادل نظر با دولت‌های متخاصم جهت ارتقا شرایط زندانیان و بهبود وضعیت آنها و همچنین تهیه گزارش‌های عینی از وضعیت ایشان و گاهی انتشار آنها برای دولت‌ها و خانواده‌های زندانیان، صورت پذیرفت؛^۲ (Ibid, p. 97)

د) عملیات امدادی: کمیته به دو نوع محموله امدادی توجه نشان می‌داد: بسته‌های شخصی که برای زندانیان معینی ارسال می‌شود و مرسوله‌های جمعی و گروهی. ایجاد بهداری‌ها، ساخت محل برای اطعام نیازمندان، تشکیل خانه‌های مجهز برای کودکان، ضدعفونی اماکن، بهبود مراکز بهداری و غیره گوشه‌هایی از این عملیات امدادی است که پرچم‌ترین آنها، عملیات مارس ۱۹۱۹ تا ژوئن ۱۹۲۱ جهت کمک به زندانیان جنگی در سبیری و سازماندهی بازگشت آنها بود؛ (p.127)

ه) اعاده زندانیان به میهن در طول جنگ و پس از اتمام جنگ؛^۳

و) تفسیر مقررات حقوق بشر دوستانه و ارائه اصول راهنما جهت استفاده متخاصمین؛

۱. به طور نمونه، آژانس بین‌المللی زندانیان جنگی که توسط کمیته در این جنگ ایجاد گردید، از طریق کارت‌های راهنما، بیش از یک میلیون مورد اطلاعات را در خصوص خانواده‌های زندانیان رهبری نمود. (همان)

۲. در خلال جنگ جهانی اول و دوره پس از آن، کمیته ۵۴ مأموریت و ۵۲۴ بازدید از محل‌های بازداشت، انجام داد. (ص ۴۷)

۳. وجود هشت میلیون زندانی در دست دولت‌ها در اروپا، شمال آفریقا، خاورمیانه، آسیای مرکزی و سبیری، با توجه به مشکلاتی مانند خرابی راه‌آهن، کمبود ذغال سنگ، قطع ارتباطات، ایجاد مرزهای جدید و مشکلات سیاسی، به ویژه در روسیه و آلمان، کمیته را مجبور به انجام عملیات اجرایی متعددی برای این دسته از قربانیان نمود؛ مانند توافق آتش‌بس در ۱۹۱۸ و تأسیس و نظارت بر کمیسیون متحدین، درامر اعاده به میهن، کمک به انعقاد معاهدات صلح، دیپلماسی قوی کمیته با شورای عالی متحدین، مذاکرات با کشورهای ترانزیت، ترسیم فهرستی از اسامی از زندانیان و پیگیری برخی نیازهای حمل و نقل و غیره (ص ۴۷)

ز) نقض حقوق بشردوستانه: با وجود سکوت مقررات حاکم، کمیته در صورت دریافت شکایت، صرفاً آن را به طرف مقابل می‌فرستاد و خواستار تحقیق می‌شد و سپس پاسخ را به دولت شکایت‌کننده ارسال می‌نمود. هر چند وسعت جنگ دامنه‌های کمیته را در این دوران افزایش داد؛ لیکن کمیته به علت نوپا بودن در آن شرایط زمانی، آمادگی مقابله با چنین جنگ عالمگیری را نداشت؛ بنابر این شکست‌هایی را برای آن رقم زد (Pierre Bossier, 1985, p.80).

در دوره بین دو جنگ جهانی کمیته با تجاربی که به دست آورده بود، محور تلاش‌های خود را بر ممنوعیت جنگ شیمیایی و باکتریولوژی، ایجاد محدودیت در بمباران‌ها با ایجاد بیمارستان‌ها، مناطق امن و مکان‌های خاص، حمایت از کارکنان پزشکی هوایی، اصلاح کنوانسیون لاهه برای انطباق اصول کنوانسیون ژنو با جنگ دریایی و برطرف کردن نقاط ضعف مقررات حاکم، بنیان نهاد. عمده این فعالیت‌ها در عرصه دیپلماتیک بودند.

اما در طول جنگ جهانی دوم، حوزه‌های راهبردی کمیته و اقدامات حمایتی آن، به طور وسیعی گسترش یافت؛ اهم این حوزه‌ها عبارت بودند از: حمایت از سربازان مجروح و بیمار جنگ‌های زمینی و دریایی، زندانیان جنگی، غیرنظامیان تحت اقتدار دشمن، جمعیت غیرنظامی و اقدامات امدادی.^۱

در مخاصمات غیر بین‌المللی نیز کمیته سعی بر انجام اقدامات بی‌طرفانه داشت؛ به ویژه پس از جنگ داخلی اسپانیا در سال ۱۹۳۶ دخالت خود را در این حوزه، توسعه بیشتری داد. نظر به وجود رضایت طرف‌های درگیر، نیروی محرک این توسعه، ابتکارات بشردوستانه کمیته بود؛ اما در مجموع، در مقایسه با دستاوردهای وی در مخاصمات بین‌المللی، ناکامی‌ها و شکست‌ها در جنگ‌های داخلی، مشهودتر و ملموس‌تر می‌باشد. سرانجام تلاش‌ها و تجارب کمیته، جامعه جهانی را به سمت تصویب ماده ۳ مشترک در کنوانسیون‌های چهارگانه ژنو و پروتکل دوم الحاقی ۱۹۷۷ سوق داد.

نگارنده معتقد است با ملاحظه سیر تاریخ تحول کمیته، از بدو تولد تا مرحله بلوغ و به عبارت

۱. صدور ۳۶ میلیون کارت هویت، دریافت ۵۱ میلیون پیام و ارسال ۶۱ میلیون نامه، ۱۱/۱۷۰ بازدید از اردوگاه‌های زندانیان، حمل و نقل ۴۷۰,۰۰۰ تن مرسولات امدادی برای زندانیان جنگی و غیرنظامیان بازداشت شده، ارسال ۹۰ میلیون بسته شخصی و توزیع آنها، سطح اقدامات امدادی کمیته را در سرتاسر گیتی گستراند که سازمان‌یافتگی آنها، قابل ملاحظه است. همچنین نمایندگان کمیته بیش از ۱۶ میلیون کیلومتر را از طریق دریا، هوا، ریل و جاده تحت پوشش قرار دادند؛ در این اثنا ۱۱ نفر از پرسنل آن نیز کشته شدند. به علاوه در سال ۱۹۴۵ کارمندان ستاد فرماندهی در ژنو ۳۹۲۱ نفر بودند که ۲۵۸۵ نفر از آنان توسط آژانس مرکزی برای زندانیان جنگی، استخدام شده بودند:

Report of the ICRC on its activities during the Second World War: September 1, 1939-June 30, 1947, 1948, Vol. I, pp.70-84

دقیق تر از سال ۱۸۶۳ تا ۱۹۴۵ در می یابیم که از یک طرف، تصویب معاهدات ژنو ۱۹۴۹ به شکل موجود، یعنی تفکیک طیف های قربانیان جنگی از یکدیگر و ارائه خدمات امدادی بنا به اقتضای نیازهای هر کدام از آنان واز سوی دیگر، تصویب پروتکل های الحاقی ۱۹۷۷ به تفکیک انواع مخاصمات، عینا ترجمانی از عملکرد کمیته می باشد و انعکاسی از تجارب آن در چگونگی حمایت از قربانیان جنگی است؛ به عبارت بهتر، اگر فعالیتهای امدادی، حمایتی، دیپلماتیکی و یا ابتکارات بشردوستانه کمیته نبود، قربانیان از یکدیگر تفکیک نمی شدند و کنوانسیونهای ژنو و پروتکل ها، پا به عرصه وجود نمی گذاشتند! (حداقل به این شکل) نگاهی به کارنامه کمیته، بررسی مشروح مذاکرات کنفرانسهای دیپلماتیک و پیش نویس های تهیه شده توسط آن، این تحلیل را تقویت می نماید.

نتیجه اینکه، به نظر می رسد، رویه کمیته که امروزه تثبیت یافته و کماکان در حال تکرار می باشد، حاکی از شرکت در لفاظی های حقوقی، در بحث حمایت و کمک نیست؛ بلکه آنچه اولویت دارد، حفظ منافع قربانیان جنگی و توجه به نیازهای آنهاست. (victim-base). در رویه کمیته «کرامت ذاتی انسان» و «توجه به نیازهای قربانیان جنگی» رجحان داشته و همواره همان تلاش هایی را که در عرصه مخاصمات مسلحانه بین المللی دارد، همانها را به عرصه منازعات غیرین المللی نیز تعمیم می دهد^۱.

۲. مکانیسمهای حمایتی

پس از ذکر مختصری از فصول مشترک عملکرد کمیته، اینک در صدد تحلیل رویکردهای آن، برمی آئیم. مقدماتا باید بیان داشت که تعریف کمیته از مفهوم «حمایت» مفهومی عام الشمول و موسع است. جدیدترین رهیافت وی به مفهوم حمایت عبارتست از: «تلاش برای جلوگیری از نقض بالقوه و بالفعل مقررات حقوق بشر دوستانه بین المللی و سایر هنجارهای حقوقی مربوطه، با هدف تضمین رعایت آنها و ایجاد تعهداتی برای مقامات و گردانندگان صحنه جنگ و همچنین، تضمین حقوق افراد، تمامیت جسمی و روحی اشخاص متاثر از جنگ یا خشونت» (Reports and Documents, 2008, p.752).

۱. لازم به ذکر است که اهم اقداماتی که در گذشته توسط کمیته، برای طیف قربانیان صورت پذیرفته، همواره در رویه امروز کمیته نیز مشاهده می شود و اصول و خط مشی کمیته در مخاصمات مختلف، معمولاً جنبه یکسانی دارد و در بسیاری از موارد، نوع اقدامات آن، واحد می باشد؛ با این وجود در تحقیق حاضر، اقدامات و یا مخاصماتی را مورد بررسی قرار می دهیم که به نوعی با نقش توسعه گرای کمیته مرتبط باشند، لذا سعی بر آن است که رویه غالب، از خلال اقدامات کمیته استخراج گردد. بدیهی است امکان بررسی موردی هر جنگ، به طور مجزا در این مجال نمی باشد.

کمیته، با نیم‌نگاهی به اصول نهضت، اصول راهنمای ترسیم شده خود را، عبارت می‌داند از: «داشتن عملکرد ب‌طرف و مستقل، انجام مذاکره و اعتماد سازی، اقدامات جامع‌الشمول و منضبط، بررسی آثار و نتایج» (Ibid, p.758) بدیهی است این مفهوم با قالب سنتی حمایت که صرفاً طیف مجروحان جنگ زمینی را در بر داشت قابل قیاس نمی‌باشد.

در این مقال، معیارهای اصلی را که به عنوان سازوکارهای کمیته، برای انجام خدمات بشردوستانه هستند، مطرح نظر قرار می‌دهیم و به استخراج فصول مشترکی می‌پردازیم که همواره قبل، حین و پس از مخاصمه، مورد نظر کمیته است:

۱-۲. تدوین، توسعه و تفسیر قواعد و مقررات بشردوستانه بین‌المللی

نظام حقوقی قابل اعمال بر کمیته، از گستردگی و تنوع خاصی برخوردار است. کنوانسیون‌های بین‌المللی در زمینه حقوق بین‌الملل بشر، اصول کلی حقوقی، معاهدات حقوق بشردوستانه به خصوص معاهدات ژنو ۱۹۴۹ و پروتکل‌های ۱۹۷۷، حقوق بین‌الملل عرفی قابل اعمال بر مخاصمات مسلحانه، قوانین صلیب سرخ، موافقت‌نامه‌های خاص، قراردادهای مقرر، مقررات حقوق داخلی کشور سوئیس که اختیاراتی به کمیته اعطاء می‌کنند، قطعنامه‌های مجمع عمومی سازمان ملل یا شورای امنیت در ارتباط با قربانیان^۱، قطعنامه‌ها و تصمیمات ارگان‌های بین‌المللی، اسناد مربوط به حمل‌ونقل، ارتباطات، مالیات و پست، رژیم حقوقی حاکم بر کمیته را تبیین می‌نمایند. در عین حال، در گذشته و امروز، یکی از مهم‌ترین چالش‌های رودرروی کمیته در زمان هر جنگ یا نزاعی، خلأ مقررات و کمبود قوانین، جهت فعالیت هایش می‌باشد. (همان، ص ۷۳ به بعد)

گردآوری قواعد عرفی موجود و تلفیق آنها با تجارب گذشته و در هم آمیختن چاشنی ابتکارات بشردوستانه، امر تدوین قواعد حقوق بشردوستانه را توسط کمیته، ممکن ساخته است. ترتیب دادن کنفرانس‌های دیپلماتیک و شرکت فعالانه در هنجارسازی یا اصلاح قواعد موجود، نمونه بارز این خلاقیت می‌باشد. زمینه‌های تدوین و توسعه مقررات حقوق بشر دوستانه را با محوریت کمیته، بعد از جنگ دوم جهانی، علاوه بر نظامیان مجروح در جنگ زمینی و دریایی و اسرای جنگی، می‌توان در موارد ذیل جستجو نمود:

۱) حمایت از افراد غیرنظامی در طول دوران مخاصمات: در حقوق بشر دوستانه، این حمایت به سه

۱. مانند قطعنامه 193-CIII مورخ ۱۹۴۸ و قطعنامه IV 288-1 مورخ ۱۹۴۹ مجمع عمومی، در ارتباط با اعاده کودکان یونانی و یا قطعنامه شماره ۴۳۶ سال ۱۹۷۸ و قطعنامه شماره ۵۱۵ مورخ ۱۹۸۲ مصوب شورای امنیت در مورد وضعیت لبنان.

طریق تدوین شده است که در اینجا، اقدامات کمیته را در این خصوص، بررسی می‌نمائیم؛

الف) حمایت از غیرنظامیان در برابر رفتار خودسرانه دشمن: در این مورد، طرح کمیته در زمینه حمایت از جمعیت غیرنظامی به پانزدهمین کنفرانس بین‌المللی صلیب سرخ در توکیو ارائه شد، لیکن پس از امضا، قابلیت اجرا پیدا نکرد و اقدامات بعدی آن، در جهت تصویب پیش‌نویس توکیو، مواجه با جنگ جهانی دوم شد. با تصویب معاهدات ژنو ۱۹۴۹ که کمیته در تهیه پیش‌نویس و تصویب آنها فعالانه شرکت نمود، حمایت عام نسبت به تمامی افراد، مدون گردید. همچنین حمایت خاص نسبت به برخی طبقات مانند زنان^۱، کودکان^۲، خبرنگاران^۳، پناهندگان^۴، آوارگان و افراد فاقد تابعیت^۵، به عمل آمد. این امر، وضعیت حقوقی کمیته را به هنگام امدادرسانی، تثبیت نمود و مبنای حقوقی لازم را برای اقدامات بعدی آن، فراهم ساخت.

ب) حمایت از جمعیت غیرنظامی در برابر اثرات مخاصمه: تلاش کمیته در تدوین «اصل تفکیک»^۶ و «اصل تناسب»^۷ پس از تصویب عهد نامه های ژنو، به گسترش مصادیق آنها در پروتکل ها انجامید؛ مثلا، حمایت‌های مقرر برای اموال و مراکز فرهنگی، مراکز حیاتی برای زیست مردم غیرنظامی، محیط زیست طبیعی، استحکامات و تأسیسات بسیار خطرناک، مقررات مربوط به اقدامات احتیاطی (مواد ۵۷ و ۵۸ پروتکل اول ۱۹۷۷) مناطق غیرنظامی و شهرهای بی‌دفاع یا باز (مواد ۵۹ و ۶۰ پروتکل اول ۱۹۷۷)، دفاع غیرنظامی، کمک‌رسانی به نفع سکنه غیرنظامی و ممنوعیت اقدامات تلافی‌جویانه علیه افراد، جمعیت، مراکز غیرنظامی^۸، همگی در راستای حمایت از جمعیت غیرنظامی، در برابر آثار مخاصمه، بسط و گسترش یافتند.

ج) تدوین و توسعه مقررات مرتبط با مخاصمات مسلحانه غیربین‌المللی: تهیه و ارائه پیش‌نویس ماده ۳ مشترک و پروتکل دوم، توسط کمیته و کمک به تصویب آن، یک ابزار انعطاف‌پذیر و

۱. از جمله مواد ۲۷ عهدنامه چهارم و ۷۶ پروتکل اول در خصوص حمایت در برابر هرگونه لطمه به حیثیت، هتک حرمت و تجاوز و ممنوعیت مجازات اعدام برای زنان باردار.
۲. مانند مواد ۱۴، ۱۷، ۲۳، ۲۴، ۳۸، ۵۰، ۵۱ و ۶۸ در عهدنامه چهارم، شامل حمایت‌هایی از قبیل: ایجاد مناطق امن، انتقال و تخلیه غیرنظامیان، عبور آزادانه محموله‌ها، حمایت از کودکان بی‌سرپرست، شناسایی و تعیین هویت، وضعیت کودکان در سرزمین‌های اشغالی و ... مواد ۷۷ و ۷۸ پروتکل اول مبنی بر احترام، ممنوعیت هتک حرمت، مراقبت و کمک، شرایط انتقال، تعلیم و تربیت.
۳. ر.ک: مواد ۱۳ عهدنامه‌های لاهه و رفتار مطابق با اسیر جنگی، بند الف ماده ۴ عهدنامه سوم و صدور کارت شناسایی مخصوص، ماده ۷۹ پروتکل اول و غیرنظامی دانستن آنها.
۴. ر.ک: مواد ۴۴، ۴۵ و ۷۰ عهدنامه چهارم و ماده ۱۳ پروتکل اول.

5. principle of distinction

6. principle of proportionality

۷. برای مطالعه بیشتر رجوع کنید به: قسمت چهارم بخش اول، مواد ۴۸ به بعد پروتکل اول ۱۹۷۷ در خصوص حمایت کلی در برابر اثرات مخاصمه.

بهترین پاسخ حقوق بین‌الملل، به مخاصمات داخلی و مساعدت به ایفای نقش کمیته است؛ بدون اینکه وضعیت حقوقی متخاصمان را به رسمیت بشناسد.

(۲) محدودیت و ممنوعیت استفاده از برخی سلاح‌ها: رایه راهکارهای عملی کمیته در کنفرانس دیپلماتیک مربوط به کنوانسیون منع استفاده، ذخیره‌سازی، تولید و انتقال مین‌های زمینی ضدنفر^۱ که در سال ۱۹۹۷ در اتاوی کانادا به تصویب رسید، ناشی از تجارب کمیته از آثار عینی تخریبی مین‌های ضد نفر است. همچنین آثار ناشی از سلاحهای میکروبی، شیمیایی بر قربانیان جنگی، همواره در اطلاعیه‌ها و گزارشهای کمیته مورد توجه قرار گرفته است. (ICRC activities in the field of weapons: 21-07-2005/official statement) به نظر می‌رسد موضع کمیته در برخورد با موضوع کنترل تسلیحات و ممنوعیت استفاده از برخی از سلاحهای کشتار جمعی منفعل باشد؛ زیرا در این خصوص بیشتر اقدامات خود را در عرصه دیپلماتیک انجام می‌دهد نه در صحنه مخاصمه؛ بعلاوه در اکثر موارد نقش ارشاد کنندگی خود را در این زمینه تقویت نموده و به توصیه به متخاصمان، اکتفا نموده است.

درخصوص تفسیر نیز باید بیان داشت که شرکت فعالانه کمیته در کارهای مقدماتی کنفرانهای دیپلماتیک، روند مذاکرات در تصویب اسناد و استفاده از تجارب وی در زمینه اجرای قواعد، او را به بهترین مرجعی تبدیل نموده است تا مکرراً دست به تبیین حدود، ثغور و دامنه شمول قواعد و اصول حقوق بشر دوستانه و تطبیق آنها بپردازد. تفاسیر کمیته چندجانبه است که امکان دارد، شکل صریح یا ضمنی به خود بگیرند. تفسیر صریح، به ویژه در یادداشت‌ها و ارائه نقطه‌نظرات کمیته به کنفرانس‌های دیپلماتیک یا کنفرانس‌های بین‌المللی صلیب سرخ و هلال احمر صورت پذیرفته است و تفسیر ضمنی را می‌توان از خلال رفتارش دریافت. به طور مثال، تفاسیر کمیته در جنگ جهانی دوم، درخصوص استفاده از نشان، مورد تأیید و سپس تدوین آن، در معاهدات چهارگانه ژنو ۱۹۴۹ گردید (ر.ک: پاراگراف اول ماده ۴۲ کنوانسیون اول و ماده ۴۴ کنوانسیون دوم ژنو ۱۹۴۹). علاوه نظریات تفسیری کمیته از مفاد معاهدات ژنو و پروتکلها، در در چندین مجلد چاپ گردیده و همواره مورد توجه مقامات کشوری و لشگری مشاوران حقوقی و دانشگاهیان می‌باشد.

1. convention on the prohibition of Anti personal mines

۲-۲. ارتقاء حقوق بشردوستانه

«ارتقاء»^۱ حقوق بشردوستانه، دربردارنده فعالیت‌هایی است که در جهت فرهنگ‌سازی و تثبیت آن، در میان ملت‌ها، به کار گرفته می‌شود و می‌توان آنرا به کلیه اعمالی اطلاق نمود که کمیته، در راستای انجام وظایف بشردوستانه، برای بالا بردن منزلت و جایگاه حقوق بشردوستانه بین‌المللی، انجام می‌دهد. (The International Committee of Red Cross (ICRC): Its mission and work, June 2009, p.400). کمیته در این خصوص، سطح مخاطبان و قواعد موضوعه را در نظر می‌گیرد و آن را از طریق افزایش آگاهی از قوانین، برگزاری برنامه‌های آموزشی و آگاهی‌دهنده برای گروه‌های مختلف، بهبود می‌بخشد. (د. روبر، ۱۳۸۳، ص ۱۲)

گروه‌های هدف کمیته، نیروهای مسلح و پلیس، جوانان و دانشگاهیان می‌باشند. به طور نمونه در سال ۲۰۰۵ در مکزیک و هائیتی، کمیته به امر آموزش حقوق بشردوستانه، در تمرین‌های نظامی و تشریح وظایف پلیس، اقدام نموده است. انتشار کتب و مقالات راهنما مانند کتاب «خدمت و حمایت»، «مین‌های ضدنفرت»، «حقوق جنگ: راهنمایی برای سربازان حرفه‌ای»، «رفتار در جنگ: قوانین رفتار در جنگ»، «کمک‌های اولیه»، «پلیس و نیروهای امنیتی»، برای این گروه قابل ذکر است. (Promotion international humanitarian law by ICRC: /2005/Mexico)

۲-۳. پیشگیری از وقوع مخاصمات

از نظر کمیته پیشگیری به «مجموعه ابزارها و فعالیت‌هایی که هدفشان مقابله با حوادث مضر یا محدود کردن عواقب ناخوشایند آن است»^۲ اطلاق می‌شود. نظر کمیته در این خصوص، این است که اولاً، باید از وقوع حوادث مضر، جلوگیری کرد؛ ثانیاً، در صورت وقوع، دامنه آن را محدود کرد؛ ثالثاً، در جهت حفظ و نگهداری حداقل آثار مضر، گام برداشت. قبل از بروز نزاع، نقش کمیته معطوف به برگزاری کارگاه‌های آموزشی، دوره‌های تحصیلی، ترتیب دادن سمینار و نمایشگاه و صدور گزارش است (René Kosirrik, 1997, p.2).

در خلال مخاصمات، اقدامات پیشگیرانه کمیته، ناظر به تغییر و اصلاح رفتار غلط متخاصمان است. از نظر کمیته، قربانیان باید شیوه‌های زنده ماندن و دریافت کمک، برای آینده خود را بدانند. در این خصوص، کمیته برای خود تیم‌های سازماندهی شده ای مانند تیم پرستاران، کارکنان پزشکی، کارشناسان لجستیکی و تجهیزات پزشکی، تعبیه نموده است. اتحاد

1. promotion

2. A set of measures and activities intended to prevent harmful events or to limit their adverse consequences.

خانوادگی، بر اساس مدل «کمک - پشتیبانی»^۱، بازپروری قربانیان و تعامل با فدراسیون جمعیت‌های ملی صلیب سرخ و هلال احمر، از جمله اصول مورد توجه کمیته، برای اقدامات پیشگیرانه، پس از مخاصمه می‌باشد. مثلاً در جنگ‌های سومالی، موزامبیک اروپای شرقی، کمیته به این امور، توجه خاصی داشت و برطرف کردن نیازهای (Francois Grunewald, pp.239-240) اساسی و حیاتی قربانیان، جزء اولویت‌های کمیته قرار گرفت.^۲

۴-۲. نشر و ترویج

قبل و بعد از وقوع مخاصمه و حتی در حین آن، کمیته در راستای ایفای وظایف بشردوستانه خود، اقدام به نشر و ترویج حقوق بشردوستانه، اصول نهضت می‌نماید. از مهم‌ترین این ابزارها، رسانه‌های ارتباط جمعی، رادیو، تلویزیون، روزنامه، اینترنت، بروشورها، کتاب‌ها و مجلات، متون ترجمه شده، استفاده از خبرنگاران و آموزش عمومی است. به نظر می‌رسد کمیته در این خصوص، سیاست یکنواخت و یکسانی ندارد.

۵-۲. نظارت بر حسن اجرای حقوق بشردوستانه

علاوه بر اقدامات در مرحله‌های سازسازی، کمیته به عنوان یک رکن نظارتی، بر اعمال مقررات بشردوستانه توسط طرفین تخاصم، کنترل دارد و به شیوه‌های مختلف، تاکنون این نقش را ایفا نموده است. اصولاً، کمیته نمی‌تواند در خصوص رفتار متخاصمان، قضاوت کند چرا که یک مرجع قضایی نیست؛ لیکن به طور کلی، اصول راهنمایی در خصوص اعمال بیطرفانه و موارد نقض را در مجله بین‌المللی صلیب سرخ در آوریل ۱۹۸۱ بیان کرده است؛ اصولاً کمیته افشاسازی را با تحقق شرایط ذیل، عملی نموده است: الف) نقض به صورت عمده و مکرر باشد؛ ب) اقدامات محرمانه منجر به پایان دادن به موارد نقض فاحش، مثرثمر نباشد؛ ج) افشاسازی به نفع افراد و جمعیت‌هایی باشد که مورد حملات یا تهدیدات هستند؛ د) نمایندگان کمیته، شاهد نقض بوده یا ادعای نقض مقررات، از منابع موثق و قابل اعتماد، گزارش شده باشد.^۳ (Extract from IRRIC, 1981,

1. assistance-protectio

2. See also: ICRC: prevention policy Adopted by the Assembly of ICRC on 18 Sep. 2008, IRRIC, Vol. 91, No 874, June 2009.

۳. کمیته در مخاصمات بسیاری اقدام به انتشار اینگونه اسناد نموده است؛ جنگ ایران و عراق، جنگ ۳۳ روزه لبنان و جنایات اخیر اسرائیل در غزه، نمونه‌هایی این موارد می‌باشند. ک. گزارش‌های کمیته در سالهای ۱۹۸۴ و ۲۰۰۶ و

کمیته در موارد مختلف، موضوع محرمانه بودن مراودات خود را با متخاصمین، به عنوان یک ابزار کلیدی جهت ادامه فعالیت خود، برشمرده است و از آن به عنوان ابزار اعتماد سازی، وسیله ارتباطی موثر جهت انجام تغییرات، یاد می کند و در مقابل، افشا سازی را بر ضد منافع قربانی و آن را باعث توقف حمایت و امداد تلقی می نماید؛ چرا که دولت مربوطه هر آن ممکن است، از ادامه فعالیت هایش ممانعت بعمل آورد. در عین حال، مشروط به حصول شرایطی که عمدتاً (Confidentiality: Interview/3-06-2008) در جهت حمایت از قربانیان است، آن را تجویز می نماید.

۲-۶. ابزارهای ویژه کمیته

در این قسمت، مکانیسم‌هایی را تحلیل می‌نمائیم که قدرت مانور و انعطاف‌پذیری بالایی دارند؛ نگارنده معتقد است این ساز و کارها، توسعه و تحول کمیته را تسریع نمودند و همواره عاملی جهت پیشرفت و ترقی آن، محسوب می‌شوند:

۱-۶-۲. ابتکارات بشردوستانه^۱

یکی از مهم‌ترین و اصلی‌ترین علل پیشرفت و تکامل تدریجی کمیته و توسعه فعالیت‌ها برای قربانیان جنگی، مرهون وجود حق ابتکارات بشردوستانه است. اولین نمود این ابزار انعطاف‌پذیر، پر کردن خلأ ناشی از کمبود، نقض، سکوت، ابهام یا اجمال در نظام‌های حقوقی است. در دنیای امروز، اکثر مخاصمات، جنبه غیربین‌المللی دارند و در این خصوص حقوق بشردوستانه، با کمبود قوانین روبه‌روست؛ بویژه به دلیل برخورد با حاکمیت دولت‌ها و مسائل امنیتی، عرصه بر کمیته و سایر سازمان‌های بشردوستانه تنگ می‌شود. لذا بنظر میرسد حق موصوف، باعث پویایی و تکامل تدریجی همان حقوق بشردوستانه ای گردیده که در تدوین و توسعه مفاهیم آن، کمیته نقش فعال و مصری داشته و دارد.

بند ۲ ماده ۴ اساسنامه کمیته مقرر می‌دارد: «کمیته ممکن است هرگونه اقدام ابتکاری بشردوستانه‌ای که از نقش آن به عنوان یک مؤسسه میانجی بی طرف و مستقل برمی‌آید را انجام دهد و می‌تواند، هرگونه تحقیقی که لازمه بررسی توسط چنین مؤسسه‌ای باشد را لحاظ کند.» مواد ۳ مشترک ۴ کنوانسیون و ماده ۸۱ پروتکل اول به ویژه در خصوص فعالیت سازمان‌های بشردوستانه به نفع قربانیان،

حاوی مقررات مشابهی هستند. (جمعیت هلال احمر، ۱۳۸۳، صص ۳۴، ۶۰، ۸۰، ۱۴۸، ۲۷۱)

۲-۶-۲. پیشنهاد خدمات^۱

اصولاً هر گونه مداخله‌ای توسط کمیته، با عرضه پیشنهادهایش شروع می شود. موفقیت یا شکست اقدامات کمیته، پیرو پذیرش یا رد این پیشنهادها توسط متخاصمین است. کنوانسیون‌های ژنو ۱۹۴۹ مقررات خاصی را که حاکم بر پیشنهاد خدمات باشد، در بر ندارند. مواد مشترک ۹، ۹، ۹، ۱۰ کنوانسیون‌های ژنو ۱۹۴۹ که مقرر می‌دارند: «مقررات این قرارداد با فعالیت‌های نوع دوستانه ای که کمیته بین‌المللی صلیب سرخ یا هر دستگاه بشردوستانه بی طرف دیگر، برای حمایت از اسیران جنگی و کمک به آنها با موافقت دولت‌های متخاصم مربوطه به عمل می‌آورد، قابل جمع خواهد بود» مستمکی برای کمیته در این موارد است. از آنجایی که پیشنهاد خدمات کمیته در عمل، چیزی بیش از یک طرح هماهنگی و همکاری به نفع قربانیان جنگی نیست، هر طرف مخاصمه حق دارد که این پیشنهادها را بپذیرد یا نپذیرد؛ در هر صورت رضایت طرف دیگر مخاصمه برای اقدامات کمیته، ضروری نیست. (مروت، ص ۱۰۰)

۳-۶-۲. انجام فعالیت‌ها بر اساس عملکرد قدرت حامی

از بعد حقوقی، عهدنامه‌های ژنو اصول راهنما برای توضیح مسئولیت‌های میان «قدرت حامی» و «کمیته» را تاحدی بیان کرده‌اند. تفاوت‌های اصلی آنها در این است که کمیته از تمام اتباع کشورهای متخاصم، حمایت می‌کند، حافظ اصول بنیادین صلیب سرخ است، نماینده دولت خاصی نیست و اقدامات ابتکاری خود را اعمال می‌کند؛ لیکن قدرت حامی، تنها از منافع دولت مبدأ مربوطه، حفاظت به عمل می‌آورد. اما هدف هر دو آنها یکی است و آن حمایت از قربانیان جنگی است. با غوردر کنوانسیون‌های ژنو، می‌توان وظایف کمیته را در صورتی که جانشین قدرت حامی باشد، این چنین ترسیم نمود:

الف) وظایف مشترک در چهار کنوانسیون؛ مانند مواد ۳، ۸، ۹، ۱۰ و ۱۱ کنوانسیون‌های اول و دوم و سوم و مواد ۹، ۱۰، ۱۱ و ۱۲ کنوانسیون چهارم؛^۲ ب) وظایف مرتبط با کارکنان نظامی

1. offers of services

۲. در این مواد، اجرای کنوانسیون‌های ژنو و نظارت بر حسن اجرای مقررات، حق بازدید از محل‌های بازداشت، زندان، شرایط کار کردن، تبادل اطلاعات و بکارگیری مساعی جمیله برای حل اختلاف، پیش‌بینی گردیده است.

مجرورح، بیمار، کشتی شکستگان، مصدومان دریایی و کارمندان بهداری؛^۱ (ج) وظایف مرتبط با زندانیان جنگی: در کنوانسیون سوم ژنو؛^۲ (د) وظایف مرتبط با غیرنظامیان: از قبیل اجازه دسترسی به تمام محل‌هایی که افراد حمایتی هستند، بکارگیری مساعی جمیله، کمک به بیگانگان در سرزمین دشمن، غیرنظامیان در سرزمین‌های اشغالی و غیرنظامیان توقیف شده.^۳ (همان، ص ۱۰۶)

۴-۶-۲. دیپلماسی بشردوستانه

هم در زمان صلح و هم به هنگام جنگ، سازوکارهای دیپلماتیک کمیته، به خصوص رایزنی، مشاوره، مذاکره و میانجیگری ارتباط با گروه‌های درگیر و ارگان‌های زیربسط، در جهت حفظ حقوق بشردوستانه و حمایت از قربانیان جنگی، گسترش قابل ملاحظه‌ای داشته است. از یکسو، شرکت کمیته در کنفرانس‌های بین‌المللی صلیب سرخ و هلال احمر و شمول قطعنامه‌های مصوب آنها به وی و از سوی دیگر، موقعیت کمیته در سازمان ملل و افکار عمومی، این فرضیه را اثبات می‌نمایند. به طور مثال، همزمان با تشکیل کمیسیون‌های کارشناسی دولت‌ها، در خصوص محدودیت یا ممنوعیت برخی وسایل نبرد، از جمله سلاح‌های شیمیایی، بیولوژیک، برخی سلاح‌های متعارف و مین‌های ضدنفر، کمیته تجارب خود را در اختیار آنان قرار داده است؛ همچنین به عنوان عضو ناظر در مجمع عمومی از پنجاه و یکمین اجلاس آن تاکنون، همواره با سازمان ملل همکاری داشته و با صدور اعلامیه‌ها، بیانیه‌ها، گزارش‌ها و استادی، توجه جامعه بین‌المللی را به موارد نگران‌کننده، خلأها و کمبودها در حقوق بشردوستانه جلب می‌نماید. به علاوه مذاکره و

۱. مانند انتقال اطلاعات در مورد هویت این دسته از افراد، اعلام به طرف مقابل در مورد اسامی جمعیت‌های امدادی مجاز جهت همکاری با سرویس پزشکی نیروهای مسلح، مصونیت کشتی‌های بیمارستانی، بکارگیری مساعی جمیله و تسهیل و شناسایی مناطق بیمارستانی؛ ر.ک. مواد ۱۶ و ۱۷ و ۲۶ و ۲۳ کنوانسیون اول و ۱۹ و ۲۰ و ۲۲ و ۲۴ و ۲۵ کنوانسیون دوم.

۲. مانند اجازه دستیابی به تمام محل‌های بازداشت، مصاحبه بدون حضور شاهد، ارائه لیست، دریافت شکایت‌ها و اعتراضات، تسهیل تبادل اسرا، انتقال زندانیان، منابع مالی برای اسیران، ارسال مکاتبات، کارت، نامه، اطلاعات فردی و اعانات، نظارت بر اقدامات انضباطی، اطلاع یا شرکت در روند دادرسی و اجرای حکم، اطلاع از فوت؛ رجوع کنید به مواد ۱۲، ۵۶، ۵۸، ۶۰، ۶۵، ۷۱، ۷۲، ۷۳، ۷۵، ۷۹، ۸۱، ۹۶، ۹۸، ۱۰۰، ۱۰۴، ۱۰۷، ۱۸۰، ۱۲۱ و ۱۲۶ کنوانسیون سوم.

۳. مانند اجازه دستیابی به تمام محل‌های بازداشت، مصاحبه بدون حضور شاهد، ارائه لیست، دریافت شکایت‌ها و اعتراضات، تسهیل تبادل اسرا، انتقال زندانیان، منابع مالی برای اسیران، ارسال مکاتبات، کارت، نامه، اطلاعات فردی و اعانات، نظارت بر اقدامات انضباطی، اطلاع یا شرکت در روند دادرسی و اجرای حکم، اطلاع از فوت؛ رجوع کنید به مواد ۱۲، ۵۶، ۵۸، ۶۰، ۶۵، ۷۱، ۷۲، ۷۳، ۷۵، ۷۹، ۸۱، ۹۶، ۹۸، ۱۰۰، ۱۰۴، ۱۰۷، ۱۸۰، ۱۲۱ و ۱۲۶ کنوانسیون سوم.

رایزنی با طرفین تخاصم جهت تخلیه مجروحین و غیر نظامیان، آتش بس و اعاده به میهن اسیران، تنها در قالب یک دیپلماسی بسیار قوی و موثر کمیته می‌تواند چنین آثار مثبتی را به بار آورد. (همان، ص ۱۱۳-۱۱۱)

۳. اقدامات حمایتی کمیته برای طیف قربانیان جنگی

در این قسمت با تحلیل اقدامات حمایتی کمیته و بررسی رویه و عملکرد آن در ارتباط با انواع مختلف قربانیان جنگی، اعم از بالقوه و بالفعل، نقش کمیته را تحلیل و بررسی می‌نماییم. در یک تقسیم‌بندی کلی، قربانیان جنگ را می‌توان در ۲ گروه عمده، قرار داد: الف) نظامیان قربانی جنگ، ب) غیرنظامیان که همواره در معرض تلاطم جنگ هستند:

۱-۳. حمایت از نظامیان قربانی جنگ

مبنای فعالیت‌های کمیته و به طور کلی حقوق بشردوستانه بر «کرامت ذاتی انسان» استوار است. انسان اعم است از فرد نظامی و غیرنظامی، لیکن در حقوق بشردوستانه و فعالیت‌های کمیته، تنها برخی گروه‌های آسیب‌پذیر نیروهای مسلح، مورد توجه قرار می‌گیرند. اصولاً، نظامیان اشخاصی هستند که مستقیماً در مخاصمات شرکت می‌کنند. (رک: ماده ۴ عهدنامه سوم ژنو ۱۹۴۹ و مواد ۴۳ و ۵۰ عهدنامه چهارم ژنو ۱۹۴۹). با تبدیل عنوان «نظامی» به «قربانی» کمیته وارد عمل می‌گردد. در این قسمت، به طیفی از فعالیت‌های آن، به منظور حمایت از رزمندگان قربانی، اشاره می‌نماییم:

۱-۱-۳. توجه به اصل مصونیت کارکنان نظامی مجروح، بیمار، کارکنان پزشکی و تجهیزات آنها

در وهله اول، در این‌گونه موارد، کمیته هر فرصتی را برای تأکید بر اینکه کارکنان نظامی مجروح و بیمار غیرقابل تعدی هستند، غنیمت می‌شمرد و آن را، اصل اجباری می‌داند و با تعیین نمایندگان خود بر این امر دخالت می‌کند. به طور نمونه، در درخواست مورخ ۱۲ مارس ۱۹۴۸ در مورد فلسطین و یهودیان، کمیته این موضوع را

---

۱. اصل مصونیت بیانگر احترام به اجتناب از برخی اعمال (ترک فعل) مانند حمله نکردن یا مصونیت سایر اشکال خشونت، و حمایت برای انجام عمل (فعل) مانند بکارگیری احتیاط‌های لازم، تخلیه و مراقبت در برابر سرقت، غارت و چپاول می‌باشد. ماده ۱۲ عهدنامه‌های اول و دوم، ماده ۱۰ پروتکل اول در مخاصمات بین‌المللی، ماده ۳ مشترک و ماده ۷ پروتکل دوم در مخاصمات غیر بین‌المللی، مؤید این اصل هستند.

مطرح کرد و یا در اکتبر ۱۹۵۶ در ارتباط با مجارستان، در ۱۹۸۰ در جنگ ایران و عراق، در مخاصمات غیرین‌المللی، مانند لبنان و چاد، تقاضاهایی را مبنی بر توجه به اصل مصونیت، مطرح نمود. از آن پس، در مخاصمات عدیده‌ای، این رویه را تکرار نموده است. (Hans haug, 1993, pp. 125-130)

در وهلهٔ بعد، کمیته مداخلات زیادی در مورد اقدامات متقابل عمدی یا اتفاقی مخالف با اصل مصونیت، انجام می‌دهد. اکثریت قریب به اتفاق اعتراضات به نقض اصل مصونیت، به صورت غیرعلنی و مخفیانه بوده است، مگر در موارد استثنایی؛ مانند جنگ ویتنام که انهدام و تخریب بیمارستان‌ها و مرسولات پزشکی را علنا منتشر کرد؛ یا در جنگ ایران و عراق، کمیته نقض گسترده آن را توسط طرفین تفسیح کرد و بیان کرد که سربازان مجروح در صحنهٔ نبرد، رها شده بودند. از جمله دیگر نگرانی‌های کمیته، سرنوشت کارکنان پزشکی که در اختیار دشمن قرار گرفته‌اند و احترام به بیطرفی خدمات پزشکی می‌باشد. (Ibid, p. 131) به نظر می‌رسد، در این خصوص اقدامات کمیته بسیار محتاطانه بوده و بعضا به ابراز نگرانی اکتفا شده است که این امر بدان سبب است که کمیته هرگز روش قربانی محور خود را نادیده نمی‌انگارد.

۲-۱-۳. ایجاد مناطق امن، مراکز و مناطق بیمارستانی برای نظامیان قربانی جنگ

پیشنهاد‌های مکرر کمیته به متخاصمان در طول ادوار گذشته و سپس به کنفرانس‌های دیپلماتیک عهد نامه‌های ژنو، سرانجام در مادهٔ ۱۵ کنوانسیون چهارم^۱ جامهٔ عمل پوشانده شد. به طور نمونه، ایجاد مناطق دائم دور از خط آتش در جنگ داخلی اسپانیا، مخاصمه میان چین و ژاپن و در جنگ فلسطین و اعراب، لبنان و اخیرا در غزه، عینیت یافت. در عین حال، ممکن است از چنین اماکنی سوء استفاده‌هایی شود و طرفین، بی‌طرفی آن را زیر سوال ببرند. (همان، ص ۱۱۹-۱۱۷)

۳-۱-۳. آتش‌بس و تخلیه نظامیان قربانی جنگ

مناطق امن، آتش‌بس در محدودهٔ کوچکی از صحنهٔ نبرد را می‌طلبند. در این موارد، ممکن است از کمیته درخواست شود و یا کمیته رأسا، با توجه به ابتکارات بشردوستانه در آن مداخله کند؛ در

---

۱. ماده ۱۵ عهدنامهٔ چهارم ژنو ۱۹۴۹: «هر دولت داخل در جنگ می‌تواند خواه مستقیما خواه توسط یک دولت بیطرف یا یک سازمان بشردوستانه به طرف مقابل خود پیشنهاد کند در نواحی که جنگ در جریان است نواحی بی‌طرفی دایر گردد که اشخاص ذیل را بدون هیچ‌گونه تفاوتی از مخاطرات جنگ، پناه دهند: الف) زخمیداران و بیماران نظامی یا غیرنظامی، ب) اشخاص کشوری که در جنگ شرکت ندارند...»

قدم بعدی، کمیته به توسعه فعالیت‌های خود از طریق آموزش به نمایندگان خود، مبنی بر کمک و تسهیل در ترتیب دادن آتش‌بس و نظارت بر رعایت آنها می‌پردازد^۱. هرچند فقدان منابع مالی، تخصیص اعتبار و تجهیزات امدادی و ترابری، امکان دسترسی به قربانیان را تضعیف می‌نماید که این امر، در شکست کمیته نقش بسزائی ایفاء می‌نماید.

۴-۱-۳. ردیابی و تعیین هویت کارکنان نظامی مجروح، بیمار، مصدومان دریایی و مفقودین

وسعت، دامنه و قلمرو اینگونه اقدامات، بستگی تام به اوضاع و احوال هر محاصمه و شرایط کمیته دارد. اصولاً آژانس مرکزی ردیابی^۲، سعی بر آگاهی از وضعیت کارکنان نظامی مجروح و بیمار دستگیر شده و نظارت بر شرایط آنها را دارد. ارسال کارت‌های بازداشت، اعلام تغییر آدرس انتقال گیرندگان، تبادل پیام‌های خانوادگی، مدارک مربوط به کارکنان نظامی که در بازداشت فوت کرده‌اند و تحقیق در خصوص سلامت اسرا، از جمله اقدامات دیگر آژانس ردیابی است. (Gradimir, djurovic, 1986, p.228)

۵-۱-۳. اقدامات امدادی و بازپروری به نفع مجروحین، بیماران و کارکنان پزشکی نیروهای مسلح

علاوه بر اینکه اصل جمع‌آوری و مراقبت به صورت بی‌طرفانه و منصفانه و دریافت کمک‌های بشردوستانه، ریشه در مقررات ژنو دارد، در رویه کمیته نیز به چشم می‌خورد و از جنگ اتریش - پروس در سال ۱۸۶۶ تاکنون وجود دارد. کمیته از تمامی نهضت، بار مسئولیت تقاضا برای کمک را به دوش می‌کشد؛ به طوری که تاکنون منظمًا در هر محاصمه‌ای، جمعیت‌های ملی دول بیطرف را از نیازهای قربانیان آگاه نموده است. ابتدا کمیته تنها فهرست نیازهایی را که از جمعیت‌های ملی متخاصم دریافت می‌نمود، به دیگران منتقل می‌نمود، لیکن به ویژه پس از جنگ جهانی دوم،

۱. به طور نمونه، کمیته در جنگ مجارستان و شوروی در ۱۹۵۶ در این خصوص موفقیتی به دست نیاورد، لیکن از ۱۹ تا ۲۲ جولای ۱۹۶۱ در جنگ فرانسه و تونس، نمایندگان کمیته مذاکراتی را با مقامات مربوطه انجام دادند و ۵ کاروان مجموع ۲۶۲ مجروح نظامی و غیرنظامی را به بیمارستان‌های تونس انتقال دادند و تیم صلیب سرخ، بیش از ۸۰۰ متوفی را در همان روز به خاک سپرد. همچنین در جمهوری دومینکن در سال ۱۹۶۵ با پیشنهاد ۲۴ ساعت آتش‌بس موافقت شد و ۵۰۰۰ مجروح جمع‌آوری شدند. موارد مشابهی در جنگ اعراب و اسرائیل، جنگ سوئز، جنگ داخلی لبنان، جنگ ایران و عراق، جنگ سی و سه روزه لبنان و وضعیت غزه، افغانستان و اشغال عراق نیز وجود دارد. این در حالی است که جمع‌آوری مجروحان جزء وظایف نمایندگان کمیته نیست؛ بلکه در حیطه وظایف نیروهای مسلح پزشکی متخاصمان است و کمک‌های اولیه به آنها، با جمعیت‌های ملی صلیب سرخ و هلال احمر است. (همان)

2. Central Tracing Agency

عموما هیأت نمایندگی را برای ارزیابی نیازها، گسیل می‌دارد. این امر، کمیته را قادر ساخته تا همواره، اطلاعات دست اول با جزئیات کامل را در اختیار داشته باشد. نوع مرسولات، بستگی تام به نیازهای گزارش شده و منابع در اختیار کمیته دارد؛ این موارد عمدتاً شامل دارو، خون، لباس، وسایل جراحی، برانکار، رختخواب، چادر، پتو، آمبولانس، از چند بسته کارتن تا یک بیمارستان صحرائی کامل است.^۱

۲-۳. حمایت از زندانیان جنگی، توقیف‌شدگان، زندانیان سیاسی و امنیتی

صفت مشترک این دسته از قربانیان، توقیف و زندانی شدن است؛ به علت وجود تشابهات در نیازهای آنها در این قسمت، به مسائل مربوط به بازداشت غیرنظامیان نیز اشاره می‌نمائیم. در این موارد، وجوه مشترک استخراجی از رویه کمیته عبارتند از: بازدید منظم و یا سرزده از بازداشتگاهها، تخمین نیازها، امدادسانی، توجه به منافع افراد، ارائه توصیه‌نامه، تهیه و تنظیم گزارش، ایجاد حس مسئولیت بین دولت‌ها، در برخی موارد آگاه‌سازی عمومی، مبارزه با شکنجه و رفتار غیرانسانی، اعاده اتحاد خانوادگی، نظارت بر تضمینات قضایی، گفتگوی محرمانه، مؤثر و انعطاف‌پذیر. (ص ۱۲۴) کمیته ابتدائاً، تعهدات بنیادین دولت‌ها را برای حمایت از افرادی که در اختیار دولت متخاصم قرار می‌گیرند، یادآور می‌شود.^۲

ثبت نام، اولین قدم حمایتی کمیته، به نفع اسیران است و تنها از این طریق است که کمیته می‌تواند افراد را بشناسد. ثبت نام به منزله شناسایی فرد قربانی، نزد کمیته است. ثبت نام در کنار ایجاد «کارت اسارت»^۳ و «پیام‌های خانوادگی»^۴ همگی با یک هدف صورت می‌گیرند و آن حمایت از زندانیان در مقابل خشونت، رفتار خودسرانه، تسکین آلام قربانیان و خروج از انزوا است. ثبت نام زندانیان و تعیین هویت اسرا به تمرکز اطلاعات در سطح ملی و وجود نهادی جهت انتقال آن اطلاعات از یک دولت متخاصم به دولت دیگر، نیاز دارد. اصولاً دفتر اطلاعات ملی

۱. مقیاس این اقدامات پیوسته در حال افزایش است و با توجه به نوع مخاصمه و ابعاد آن متفاوت می‌باشد. مثلاً در جنگ داخلی لبنان در سال ۱۹۸۲ کمیته، سه بیمارستان صحرائی با تمام تجهیزات، حدود ۲۵۰۰ لیتر خون تازه و بیش از ۴۰۰۰ جعبه کمک‌های اولیه و ۷۳ آمبولانس تهیه کرد و بر نحوه استفاده از آنها نظارت نمود. اصولاً این مرسولات، از هزینه‌های گمرکی معافند و باید آزادانه عبور داده شوند (همان، ص ۱۲۳)

۲. از جمله یادآوری کمیته نسبت به ماده ۳ مشترک، اصول مندرج در ماده ۱۲ عهدنامه سوم، ماده ۲۷ کنوانسیون چهارم و ماده ۵ پروتکل دوم

3. Capture card

4. Family messages

مندرج در ماده ۱۲۲ عهدنامه سوم، به بررسی امور زندانیان در بند کشور متخاصم می پردازد؛ همچنین مواد ۱۳۶ تا ۱۳۹ عهدنامه چهارم در مورد غیرنظامیان، نیز یک نظام سازماندهی شده جهت تمرکز اطلاعات در سطح ملی، در مورد اطلاعات زندانیان غیر نظامی، مقرر می‌دارد. در این میان، وجود یک کانال مؤثر و قابل اعتماد برای انتقال اطلاعات میان متخاصمان نیز لازم است که این نقش به عهده کمیته نهاده می‌شود.^۱ در مرحله دوم، بازدید از محل‌های بازداشت، مهم‌ترین قسمت از فعالیت‌های کمیته است. در این راستا، کمیته با تماس مستقیم و نفر به نفر اسرا و تهیه فهرستی از آنها، به بررسی شرایط بازداشت و تعیین نیازهای آنها و نظارت بر توزیع کمک‌های بشردوستانه، می‌پردازد.

کمیته در گزارش‌های سالیانه خود نیز به مسأله بازدیدهای صورت گرفته، اشاره می‌کند. مقصود از این بازدیدها، تهیه و تدارک منابع مالی و اقلام اولیه مورد نیاز، مساعدت جهت بهبود شرایط بازداشت، تضمین اصل بشردوستی، مقابله با موارد نقض، جلوگیری از خشونت علیه آنان و ارائه تخمین جهت کمک‌های مادی و معنوی است.^۲ نمونه‌های بسیار زیادی از این رویه کمیته وجود دارد؛ از جمله اینکه در جنگ هشت ساله ایران و عراق، کمیته حدود چهل هزار زندانی ایرانی و ۶۷۰۰۰ اسیر عراقی را ثبت و ملاقات نمود؛ با این حال سرنوشت دهها هزار تن از اسرا و مفقودین طرفین کماکان نامعلوم است که در این زمینه کمیته با طرفین در ۱۶ اکتبر ۲۰۰۸ یادداشت تفاهمی امضاء نمود تا سرنوشت این افراد با همکاری طرفین و نظارت کمیته معلوم گردد.^۳ (Report: Iran-Iraq war, 16/10/2008, p.2)

متعاقب حوادث ۱۱ سپتامبر و بازداشت‌های آمریکا، کمیته ملاقات‌هایی از محل بازداشت در افغانستان و خلیج گوانتانامو داشت. در گوانتانامو تا پایان مارس ۲۰۰۵ حدود ۵۴۰ بازداشتی از ۴۰

۱. با توجه به ماده ۱۲۳ کنوانسیون سوم این امر به عهده «آژانس» (دفتر) مرکزی اطلاعات راجع به اسیران جنگی است که در کشور بی طرف تأسیس خواهد یافت. کمیته در صورتی که لازم بداند تشکیل چنین نهادی را به دولت‌ها پیشنهاد می‌کند...» به علاوه ماده ۱۴۰ چهارمین عهدنامه ژنو نیز برای غیرنظامیان تأسیس «آژانس مرکزی اطلاعات» را پیش‌بینی می‌کند.

۲. به طور مثال، کمیته در عراق پس از اشغال، از ماه می تا سپتامبر ۲۰۰۵، در محورهای زیر عمل نموده است: الف) بازدید از بازداشت‌شدگان طی ۳۳ بازدید که بالغ بر ۸۸۰۰ نفر بودند. ب) ارائه گزارش‌های محرمانه، ج) اعاده ارتباطات خانوادگی از طریق تبادل ۴۴۲۰ پیام خانوادگی، تماس تلفنی و پیام‌های «safe and well».

ICRC activities in Iraq://www.ICRC.org /home/The ICRC worldwide/ Middle East and North Africa/ Iraq /2005.

3. See also: Daniel Palmieri, March 2008, p.137.

کشور وجود داشته‌اند که کمیته بیش از پانزده هزار پیام، میان آنها و خانواده‌هایشان مبادله نموده است. در بگرام افغانستان تا پایان آوریل ۲۰۰۵ حدود ۴۵۰ زندانی نگهداری شده‌اند که از آغاز جنگ تا پایان آوریل ۲۰۰۵ بیش از ۱۱۰۰ پیام صلیب سرخ میان آنها مبادله شده است؛ در قندهار این افراد به ۷۰ نفر می‌رسند و بیش از ۱۷۰ پیام خانوادگی میان آنها مبادله گردیده است. محور این بازدید علاوه بر چارچوب‌های کلی بیان شده فوق، مذاکره با مقام‌های ایالات متحده به صورت محرمانه، تمرکز بر جوانان زیر ۱۸ سال و اعاده به میهن آنان، بوده است. (Statement, 30, 04-2005, p.3)

نمونه اخیر اینگونه اقدامات، در سال ۲۰۰۷ بود که طی آن، کمیته در حدود سه میلیون زندانی جنگی را در ۲۶ کشور از ژانویه تا می بازدید نمود و خدمات فوق را برای آنها انجام داد (ICRC, Annual report, 2007)

اولین قدم، برای امداد رسانی، دستیابی و شناخت نیازها و اولویت‌هاست که این امر بستگی به فوریت و میزان اقدامات امدادی دارد. سپس بحث تامین منابع مالی، پیش می‌آید. در صورتی که کمیته منابع مالی کافی در اختیار داشته باشد، کنترل کاملی بر اقدامات انجام شده دارد؛ در غیر اینصورت، موجب ناکامی‌هایی، حداقل در سطح امداد رسانی، برای کمیته خواهد شد. (همان، صص ۱۳۴-۱۳۲) معمولاً کمیته از طریق عملیات آتش‌بس در خطوط مقدم، به وسیله حمل و نقل هوایی، دریایی و زمینی، حین و یا پس از مخاصمه، اعاده به میهن زندانیان را انجام می‌دهد؛ آزادی، تسهیل اجازه ورود اسیران و مجروحان به بیمارستان یک کشور بی طرف، چگونگی و محل مبادله، همواره در کانون توجه کمیته است. در این راستا، کمیته گاهی به عنوان شاهد و گاهی به عنوان مجری و زمانی هم به عنوان مصلح، اقدام نموده است؛ مانند جنگ‌های اعراب و اسرائیل، کشمیر، سوئز، یمن، هندوراس، السالوادور، ترکیه و قبرس، ایران و عراق و جنگ خلیج فارس^۱. کمیته، در گزارش خود در سال ۲۰۰۹، رویه غالب آژانس مرکزی ردیابی را حمایت از جمعیت غیر نظامی و افراد محروم از آزادی، اعاده ارتباطات خانوادگی، جستجوی مفقودین و ایجاد ارتباط با خانواده‌های آنان و سازمان‌های (Central tracing agency and protection ICRC) (Annual Report 2008, Annual Report, 27-05-2009) مسؤل، عنوان نموده است.

۳-۳. حمایت از طریق کنترل و محدودیت وسایل و شیوه‌های نبرد

نقش کمیته در این موارد، بیشتر در حوزه مسائلی است که تعهدات دولت‌ها را برای رعایت

1. See: IIRC, No. 857, March 2005, special issue: detention

حقوق بشر دوستانه و اصول آن یادآور می‌شود؛ به علاوه تهیه پیش‌نویس اسناد، اقدامات مقدماتی کنفرانس‌های دیپلماتیک، آموزش و آگاه‌سازی، کمک به پاکسازی و نابودی مین‌ها، مسائل محوری کمیته، جهت اقدام عملی است. ظاهراً در این زمینه، دستاورد‌های کمیته به موارد خاصی محدود می‌شود و به مانند مقررات ژنو، یک‌تازی نداشته است. مثلاً کمیته در سال ۱۹۵۶ پیش‌نویس قواعد ناظر بر محدودیت خطرات وارده به جمعیت غیرنظامی در زمان جنگ را به نوزدهمین، بیست‌مین و بیست‌ویکمین کنفرانس‌های بین‌المللی صلیب سرخ ارسال داشت؛ لیکن اقداماتش با شکست مواجه شد. در کنفرانس دیپلماتیک ۷-۱۹۷۴ نیز نتایج مشخصی به دست نیاورد؛ با برگزاری دو کنفرانس لوسرن و لوگانو، همگام با اقدامات سازمان ملل، با ارائه نقطه نظرات خود، انعقاد معاهده ۱۹۸۰ در خصوص محدودیت و ممنوعیت برخی سلاح‌های متعارف را تسهیل نمود. متعاقب آن، با توجه به وضعیت خاص مین‌های ضدنفر، در اجلاس ۱۹۹۳ و ۱۹۹۴ زمینه اصلاح و وضع قواعدی در خصوص مین‌های ضدنفر در جهت منع استفاده، ذخیره‌سازی، تولید و انتقال آنها را در کنوانسیون ۱۹۹۷ اتاوا فراهم کرد.^۱ تصویب پروتکل چهارم ممنوعیت کنوانسیون استفاده از ممنوعیت استفاده از برخی سلاح‌های متعارف، نتیجه تلاش‌های بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۳ کمیته بوده. در دسترس بودن سلاح‌های سبک و کوچک و وجود سلاح‌های بیولوژیک و شیمیایی و هسته‌ای، همواره نگرانی‌های کمیته در این خصوص دامن زده و مکرراً در مورد آنها بیانیه صادر نموده است. (همان، ص ۱۳۶-۱۳۴)

۳-۴. حمایت از غیرنظامیان

کمیته بین‌المللی صلیب سرخ، در چهار محور اصلی به امر حمایت و کمک از غیرنظامیان مبادرت می‌نماید:

۳-۴-۱. حمایت از جمعیت غیرنظامی در برابر اثرات مخاصمه

تلاش‌های کمیته را برای حمایت از غیرنظامیان در برابر اثرات مخاصمه، می‌توان به چند حوزه تقسیم نمود:

الف) تلاش برای اعاده احترام به اصل مصونیت جمعیت غیرنظامی: کمیته از هر وسیله یا ابزاری برای

---

۱. کمیته برنامه‌های زیادی برای مقابله و پاکسازی مین‌های زمینی ضد نفر در سرتاسر جهان انجام داده است؛ از جمله در مناطق غرب ایران با همکاری جمعیت هلال احمر و مراکز غیر دولتی، برنامه‌های آموزش خطرات مقابله با آن در قالب بروشور، کلاس‌های آموزشی داشته است.

عینیت بخشیدن و تحقق مصونیت غیرنظامیان، از قبیل آگاه‌سازی، یادآوری قوانین ژنو و اصول بشردوستانه، درخواست‌های مکرر، پیشنهاد خدمات و ابتکارات بشردوستانه، استفاده کرده است.^۱ تبادل ادعاهای مربوط به نقض این مصونیت‌ها و اعلام محل‌هایی جهت امور بهداشتی و تأسیسات پزشکی، به این نوع تلاشها، باز می‌گردد؛ هرچند گهگاهی محافظه‌کاری‌هایی را نیز در مقابل نقض مقررات، اعمال نموده که این انتقاد به آن، وارد است.

(ب) حمایت از کارکنان دفاع غیرنظامی و تأسیسات آنها: انعکاس این نهاد، در پروتکل دوم و پذیرش آن توسط دولت‌ها، نقطه عطفی در سلسله اقدامات حمایتی کمیته ایجاد نمود.

(ج) آتش‌بس و تخلیه غیرنظامیان: نقش کمیته در این میان، رسیدن به یک توافق برای آتش‌بس جهت امداد و تخلیه افراد سوئیل است. ابتکارات بشردوستانه، مذاکره، میانجیگری، رایزنی دیپلماتیک، برقراری امنیت، نظارت بر هویت تخلیه‌شوندگان، ارسال انواع تجهیزات، مرسولات امدادی و لجستیکی، ابزارهای رسیدن به این هدف می‌باشند (Francois Bugnion, pp.745-780).

(د) مناطق امن برای افراد غیرنظامی: این مناطق، هر چند موقتی و در خود منطقه نبرد واقع شده‌اند، لیکن در جمع‌آوری افرادی که در جستجوی پناهندگی هستند، مؤثر است و نمایندگان کمیته و سایر سازمان‌های امدادی را قادر به انجام کمک‌های بشردوستانه می‌سازند. اخیراً با تشدید پدیده شرکت غیر نظامیان در مخاصمات، نگرانیهای کمیته نیز روز به روز، بیشتر شده است. جنگ ۳۳ روزه لبنان و بکارگیری سلاحهای غیر تبعیض آمیز توسط اسرائیل، عدم استفاده از یونیفرم نظامی توسط رزمندگان در عراق پس از اشغال، حملات مستقیم به غیرنظامیان در افغانستان و سری لانکا، همواره مورد نگرانی کمیته قرار گرفته است.^۲ (Toni Pfanner, December 2008, Editorial)

۱. تعداد این درخواستها بسیار زیاد است از باب نمونه در بیروت ۷ جولای ۱۹۷۸ و ۱۱ می ۱۹۸۳ در جنگ ایران و عراق درخصوص جدایی جمعیت غیرنظامی از اهداف نظامی، به بمباران‌های غیرتبعیض آمیز شهرها و روستاها اعتراض نمود؛ در عراق پس از اشغال از سال ۲۰۰۳ تاکنون امداد به غیرنظامیان پناهندگان و بازداشت شدگان از یکسو، و تمرکز بر بهبود وضعیت آب و بهداشت آنان، از سوی دیگر مورد توجه کمیته قرار گرفته است:

۲. به طور خاص کمیته در افغانستان در خلال سال ۲۰۰۷ حول محورهای ذیل، امدادسانی خود را عینیت بخشید: بازدید از ۷۸ کمپ و ۱۰/۵۰۰ نفر، مبادله ۲۹/۰۰۰ پیام صلیب سرخ، مداوای بیش از ۸۱/۰۰۰ نفر از سال ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۷، بیش از ۱۸/۶۰۰ جلسه آموزش خطرات مین، انجام ۱۹/۰۰۰ عملیات جراحی و غیره:

(ICRC activities in Afghanistan: ICRC worldwide/Asia and the Pacific/Afghanistan/ICRC activities in 2007)

۲-۴-۳. از پیام‌های خانوادگی تا اتحاد مجدد خانواده‌های آواره و پناهنده

در جهت کمک به اتحاد خانواده‌ها و اعاده ارتباطات حیاتی ناشی از جنگ، آژانس مرکزی ردیابی کمیته، تاکنون میلیون‌ها نامه، میان اعضای خانواده‌های جدانشده، مبادله که تنها در جنگ جهانی دوم، حدود ۲۴ میلیون پیام خانوادگی، ارسال نموده است. این امر امروزه با ماده ۲۵ کنوانسیون چهارم، انتظام بیشتری یافته و حق دریافت یا ارسال اخبار با ماهیت کاملاً خانوادگی، به عنوان یک حق مسلم در نظر گرفته شده است. در این زمینه، کمیته با چالش کمتری مواجه می‌باشد (Report of the ICRC on Its activities during the Second World War (1939-1947), p. 63-74).

همچنین کمیته برای پناهندگان، آوارگان و مفقودین در سه محور فعالیت می‌نماید: الف) کمک به اعضای خانواده‌ها برای اعاده تماس از طریق ارسال نامه‌ها و جستجوی مفقودین؛ ب) مساعی جمیله جهت رسیدن به توافق؛ ج) اقدام به عنوان یک میانجی بی طرف، برای عبور دادن افراد از خطوط مقدم در خلال آتش‌بس. حجم انبوه پیام‌های خانوادگی، بیانگر توسعه فعالیت‌های کمیته در این خصوص است. (Bugnion, p. 762) به طور نمونه، در سال ۲۰۰۶ کمیته بیش از چهار میلیون آواره را که در نزاع‌های گوناگون در ۳۶ کشور جهان، پراکنده بودند، امدادرسانی نمود که این تعداد، در سطح قاره‌ها، بر اساس وسعت مخاصمات، متفاوت بود. (ICRC activities for displaced person, 31/7/2007, pp. 1-5).

۳-۴-۳. تمرکز بر گروه‌های آسیب‌پذیرتر

کمیته نسبت به برخی افراد که از جنگ تأثیر بیشتری می‌پذیرند، مانند زنان و کودکان، حساسیت بیشتری دارد. محور فعالیت‌های کمیته را در عرصه نبرد برای کودکان می‌توان در موارد زیر عنوان نمود: توجه خاص به کودکان بی سرپرست، اتحاد مجدد کودکان با خانواده‌هایشان، ارسال پیام‌های صلیب سرخ^۱، اقدامات حمایتی به نفع کودکان بازداشت شده^۲ و بازپروری آنها، ابراز نگرانی از سربازگیری کودکان، اشاعه و ترویج حقوق بشردوستانه مرتبط با کودکان.^۴ (Ibid)

1. See also: ICRC annual Reports 1957, 1961, 1974, 1975, 1983, 1995, 2003, 2007.

۲. مثلاً در سال ۱۹۹۹ کمیته، بیش از سیصد هزار پیام خانوادگی، میان کودکان جمع‌آوری و توزیع نموده است (Ibid)

۳. به طور نمونه در سال ۱۹۹۹ کمیته از ۲۲۸,۰۰۰ بازداشتی در ۳۱ کشور بازدید نمود و شرایط نگهداری آنان را از نزدیک زیر نظر داشت. در میان آنها ۱۵۸۲ پسر و ۴۵۲ دختر بود. (Ibid)

4. see also: children in war: <http://www.ICRC.org/home/focus/children in war.htm>

۴-۴-۳. اقدامات امدادی در جهت کمک به جمعیت غیر نظامی

می توان مهم ترین وضعیت های چالش بر انگیز کمیته را مناطق محاصره شده دانست؛ زیرا اثرات دردناکی بر افراد کشوری دارند و کمیته از آزادی عمل چندانی برخوردار نیست. برای نمونه، در جنگ داخلی لبنان ۹۰-۱۹۷۵ نمایندگان کمیته بین آوریل و ژوئن ۱۹۸۱ حدود ۳۰ کاروان امدادی، برای جمعیت غیر نظامی که تحت محاصره بود سازماندهی کردند؛ یا برای آتش بس و تخلیه ۳۶۱ مجروح، بیمار، کودک و سالخورده مذاکره نمودند و عملیاتشان موفقیت آمیز بود. در مقابل، جهت دستیابی به اردوگاه های فلسطینی در غزه، به ویژه در دو سال اخیر، کمیته با رد برخی درخواستهایش مواجه شد. در موارد متعددی مانند جنگ سوئز ۱۹۵۶، غیر نظامیان در بلندی های جولان، اشغال غزه، سینا و شمال قبرس، کمیته به منظور امداد به جمعیت غیر نظامی در سرزمین های اشغال شده، با استناد به مواد ۴۷ به بعد عهدنامه چهارم، دخالت کرده که با توجه به وسعت مخاصمه و تعداد قربانیان، بالنسبه موفقیت های زیادی بدست آورده است. لازم به ذکر است که در زمینه اقدامات امدادی برای کمک به اتباع غیر نظامی یک طرف مخاصمه، حضور کارشناسان تغذیه، کارکنان پزشکی، پارامدیکال، کارشناسان لجستیکی، خلبانان، رانندگان، کارکنان حمل و نقل جهت امداد و توزیع مرسولات، در امر کمک رسانی موثر است که کمیته بنا به مورد از آنان بهره می جوید. (Ibid , p.834)

در خصوص تفکیک وظایف کمیته از جمعیت های امدادی و ارکان نهضت بین المللی در موقعیتهای مختلف و جلوگیری از تداخل وظایف، اصول راهنما در مدیریت بحران، تعریف شد که تحت عنوان (قرارداد سویل) در نوامبر ۱۹۹۷ به تصویب شورای نمایندگان نهضت رسیده است. این موافقتنامه ۱۱ ماده ای، حاوی دستورالعمل هایی است که مطابق ماده ۲ هدف آن، ارتقا موثر استفاده از منابع انسانی، مادی و مالی، جهت تمرکز، توسعه فعالیت های امدادی و همکاری نزدیک میان ارکان نهضت می باشد. این موافقت نامه با الهام از معاهدات چهارگانه ژنو، پروتکل ها، اساسنامه کمیته و اصول بنیادین نهضت، دو مفهوم سازمانی را جهت مدیریت فعالیتهای راهبردی، تعریف نموده است: (نقش راهنما) و (آژانس راهنما)؛ خصوصیت عمده این سند از یکسو، تفکیک شرح وظایف نهادهای درگیر در مخاصمه و از سوی دیگر چگونگی همکاری و ارتباط عملی میان ارکان نهضت می باشد؛ به عبارت دقیق تر، وضعیت های مخاصمات مسلحانه بین المللی و نزاع های داخلی به عهده کمیته و بلایای طبیعی و تکنولوژیک و سایر وضعیت های اضطراری در زمان صلح به جمعیت های ملی، سپرده شده است. The Seville Agreement,

(1997, p.159) متعاقباً در اکتبر ۲۰۰۷ شورای مذکور، در راستای اجرای قرارداد سویل، سندی تهیه نمود که محور آن ابزارهای تکمیلی معاهده سویل، دستاوردها، چالش‌ها و توصیه‌نامه‌هایی پیرامون اجرای آن است. (Supplementary measures of the Seville agreement, 2007, p.1)

۴. نقائص و چالش‌های رودرروی کمیته

در عین حال که کمیته، پرچمدار نهضت صلیب سرخ و هلال احمر جهانی به شمار می‌رود و نقش فعال آن در هر موقعیتی، مثال زدنی است؛ لیکن با شکست‌ها، نقائص، کمبودها و چالش‌هایی نیز مواجه می‌باشد که در مواقعی، این مسائل باعث وقفه در حمایت و امداد به قربانیان جنگی شده است.^۱ اهم این چالش‌ها عبارتند از:

(۱) نقائص و مشکلات ناشی از کمبود قواعد، نقض مقررات و تفسیر آنها: یکی از چالش‌های اصلی کمیته، فقدان چارچوب‌هایی حقوقی جهت انجام فعالیت‌هایش، در طول جنگ‌ها بوده است. از آنجایی که هر جنگی، به حسن‌نیت و اراده متخاصمان آن، بستگی دارد؛ لذا اجرا و تفسیر مضیق و محدود از قواعد بشردوستانه توسط دولت‌ها یا گروه‌های درگیر و لحاظ منافع سیاسی یا ضرورت‌های نظامی، مانع آزادی عمل کمیته به شمار می‌آید. هرچند تصویب عهدنامه‌های ژنو، پروتکل‌ها و مقررات لاهه این نقیصه را تا حدی برطرف نمودند، لیکن مسأله هنجارسازی و مکانیسم‌های نظارت بر اجرا، کماکان دچار کمبودهایی است؛ عدم تصویب پروتکل‌های الحاقی ۱۹۷۷ و یا کنوانسیون‌های مربوط به تحدید تسلیحات، توسط بسیاری از کشورها و یا اعمال حق شرط به پروتکل‌ها در قالب اعلامیه‌های تفسیری نمونه بارز آن است؛ البته می‌توان این نقیصه را تا حدی به نظام حقوق بین‌الملل عمومی و واقعیت‌های موجود در سطح جهان نسبت داد؛ زیرا امروزه، مخاصمات مسلحانه و حقوق بشردوستانه دو رقیب برای هم هستند.

(Report prepared by the ICRC, 28th International conference of Red Cross and Red Crescent Movement, Geneva, 2 to 6 Dec 2003, p. 2.)

(۲) رد درخواست‌ها، پیشنهادها و ابتکارات بشردوستانه کمیته و طرد آن توسط متخاصمان: این امر، کمیته را فلج می‌کند و باعث می‌شود دستاوردهای وی در عرصه آن جنگ، کاهش چشمگیری بیابد؛ در مخاصمات غیربین‌المللی که از دهه ۶۰ تا به امروز، در حال گسترش هستند،

1. See: IRRC, No. 855, September 2004, special issue: contemporary challenges to humanitarian action.

این چالش ملموس تر است^۱

۳) کمبود منابع اعم از مالی، انسانی، لجستیکی، تجهیزات پزشکی و کارکنان داوطلب: منابع مالی تأمین کننده برنامه‌های اجرایی کمیته، همواره محدودند. در مقابل، استقلال کمیته از نهضت و دولت باعث می‌شود به دلایل کمبود تجهیزات و وسایل، عدم جذب کمک‌های مالی و کمبود نقدینگی، مداخله کمیته در مخاصمه کم‌رنگ شود. در این صورت کمیته، به صدور بیانیه، ارائه گزارش و تبادل موارد نقض، اکتفا می‌نماید. این نقیصه، یکی از چالش‌های جدی کمیته است؛ تا جایی که اگر بگوئیم، شکست یا پیروزی کمیته در مخاصمه‌ای در گرو منابع مالی آن است، سخنی به گزاف نگفته ایم.^۲

۴) افزایش مخاصمات مسلحانه، گروه‌های نظامی و شبه نظامی: علل و عوامل اقتصادی، عدم تعادل میان کشورهای غنی و فقیر، رشد جمعیت، ثابت بودن محصولات کشاورزی، رقابت بازارهای اقتصادی، تزلزل داخلی بسیاری از کشورها به دلیل ناکارآمدی، هرج و مرج، ضعف ساختار حکومتی، وجود مرزهای مصنوعی به ویژه در آفریقا که میراثی از نظام استعماری است، تجزیه کشورها مانند شوروی و یوگسلاوی، عدم توانایی در دستیابی به توافق در حل و فصل سیاسی موضوعات، ایجاد جنگ‌های منطقه‌ای و قومی مانند کشمیر، جنوب شرقی آسیا، جنگ کره، وضعیت فلسطین، نزاع‌های داخلی به انگیزه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، قومی و مذهبی، مقاومت در برابر اقلیت‌ها و قومیت‌ها، بحران مشروعیت دولت، کشمکش برای حقوق سرزمینی، دست‌یابی به منابع طبیعی، همواره باعث رشد جنگ‌ها شده است. بدیهی است افزایش تعداد مخاصمات و گسترش ابعاد آنها، رابطه معکوسی با توان و منابع کمیته دارد؛ به طوری که تکثیر این وضعیت‌ها و گسترش دامنه مخاصمات و در نتیجه افزایش قربانیان جنگی، منابع و توان مالی، انسانی و لجستیکی کمیته را مصروف خود می‌نمایند و توان آنرا تقلیل می‌دهند. (Krahenbul, 2005, p.2).

۵) رشد سازمان‌های خیریه و بشردوستانه: این خطر همواره وجود دارد که سازمان‌های خیریه موازی با تداخل وظایف مواجه شوند؛ نتیجتاً همگی نتوانند برای تمام اقشار قربانیان به خصوص اسیران و زندانیان فعالیت کنند لذا وجود یک نهاد مرکزی هماهنگ کننده، نیاز است. مثلاً در

۱. به طور نمونه در دارفو سودان در سال ۲۰۰۳ تعداد گروه‌های متخاصم به ۲۰ گروه مسلح غیر دولتی سازمان یافته می‌رسید:

Non – international armed conflicts www.icrc.org/home/icrcactivities/Darfur/2003.

۲. مثلاً بودجه کارکنان کمیته در خلال سالهای ۹۸ - ۱۹۸۸ طی ۱۰ سال دو برابر شده است. (Ibid).

بنگلادش در سال ۱۹۷۲ بیش از ۴۳ سازمان خیریه وجود داشت که وجود این سازمان‌ها، باعث عدم کارایی کمیته شد. موازی کار و ترجیح دولت‌ها، به استفاده از خدمات سازمان‌های داوطلبانه ملی و عدم آشنایی و تجربه کافی این سازمان‌ها، موقعیت کمیته را مخدوش می‌کند. تعریف دقیق روابط کمیته با جمعیت‌های ملی و فدراسیون صلیب سرخ و هلال احمر و پیدا کردن راه‌های جدید همکاری با آنها به صورت موردی، همانگونه که در قرارداد سویل پیش بینی شده دور از اهمیت نیست. (Ibid)

۶) تغییر در شیوه‌های نبرد و استفاده از سلاح‌های مدرن: اشکال جدید مخاصمه، مانعی برای اعمال حقوق بشردوستانه و ایفای نقش حمایتی کمیته است. تکثیر سلاح‌هایی با قدرت تخریبی بالا و انتقال انبوه آنها از یکسو و فراوانی سلاح‌های سبک، ارزان و در دسترس بودن آنها از سوی دیگر، منجر به اشکال جدیدی از خشونت شهری شده که باعث زوال امنیت شغلی، برای نمایندگان کمیته گردیده است. جنگ ویتنام، افغانستان و وضعیت عراق، افغانستان و غزه، نمونه‌های آشکاری از این معضل می‌باشند. در این زمینه، حقوق لاهه و ژنو باید به طور یکسان مورد حمایت قرار گیرند (p. 3)

۷) توسعه و گسترش اقدامات امدادی، مشکلاتی نیز به همراه دارد؛ اولین موضوع، در نظر گرفتن تناسب، مقدار و وسعت مرسولات امدادی، منابع مالی، انسانی و لجستیکی با تعداد قربانیان بهره‌مند از آن است تا جایی که این خطر که همگی قربانیان از امداد رسانی کمیته متمتع نگردند، وجود دارد. مشکل دوم در رسیدن به توافق هماهنگ، برای تقسیم کار میان سازمان‌ها و نهادهای موجود می‌باشد که در صورت عدم وجود خط مشی با ثبات، هرج و مرج تشدید خواهد شد. همانطوری که بیان شد، این نقیصه تا حد زیادی با موافقت نامه سویل مرتفع گردیده است. معضل سوم در خصوص ترسیم خطی میان نظامیان و جمعیت غیرنظامی و تفکیک رزمندگان از قربانیان جنگی است؛ به ویژه آنکه نظامیان، تمایل به امتزاج با افراد کشوری دارند. یکی از موارد اتهامی کمیته، ادعای نقض اصل بی‌طرفی و مساعدت به طرف متخاصم می‌باشد. این موضوع با چالش رد درخواست و طرد وی دارای ارتباط مستقیم می‌باشد. چه بسیار موقعیت‌هایی که کمیته به خاطر اتهام نقض اصل بی‌طرفی، از ارائه خدمات بشردوستانه منع شده و تلاش‌هایش به شکست انجامیده است! (Excerpt of the Report by the ICRC, 2004, p. 238). از سوی دیگر، به هنگام محاصره، اقدامات امدادی برای جمعیت غیرنظامی، با ضرورت‌های جنگ اقتصادی چالش برانگیز می‌شود، چراکه ایجاد فشار بر دشمن، به منظور تسلیم آن، بر جمعیت غیرنظامی تأثیر مستقیم دارد. در این گونه موارد، توزیع مرسولات امدادی، به مراتب سخت‌تر است.

۸) برطرف کردن نیازهای هر طبقه از قربانیان: این موضوع با تخمین زدن نیازهای آنها و همچنین توانایی درانجام وظایف بشردوستانه، ارتباط مستقیم دارد؛ به بیان دیگر، نیازها و ملزومات هر طیف از قربانیان جنگی از یکدیگر مجزا بوده و هر کدام از آنها نظام حمایتی خاصی را می‌طلبند؛ تخمین و برآورد این نیازها، بستگی به شرایط، اوضاع و احوال وسعت و تعداد قربانیان آن محاصمه دارد. لذا برطرف نمودن کلیه نیازها و توان کمیته در پاسخگویی به نیازها، تا حدی دشوار و پیچیده است. (Pierre Krahenbul, P. 5)

۹) ایجاد امنیت برای کارمندان و تامین سلامت روحی و جسمی کارکنان و نمایندگان کمیته، در هنگام جنگ موضوع دیگری است که نگرانی‌های شدیدی به همراه دارد. این امر در مواقع نقض آتش بس یا امداد رسانی به مجروحین، موجب صدمه، جراحت یا فوت کارکنان کمیته می‌شود. (Pierre Krahenbul, 2004, p.509)

۱۰) اتخاذ تدابیر بسیار محتاطانه در عرصه نبرد، به ویژه در زمان نقض آشکار حقوق بشر دوستانه، نقش نظارتی کمیته را تضعیف نموده است. اکتفا به ارسال و تبادل شکایتهای مربوط به نقض مقررات میان متخصصین، کمیته را در این خصوص منفعّل جلوه گر نموده؛ حال آنکه با قدرت نفوذی که امروزه افکار عمومی در جامعه بین المللی دارند و کمیته نماینده وجدان عمومی ملتها قلمداد می‌گردد، این نقش می‌بایستی تقویت گردد. از طرف دیگر، کمیته تمایلی به ورود در عرصه حقوق بین الملل کیفری و محاکمه جنایتکاران جنگی و مقابله با بی‌کیفری از خود نشان نداده است. لذا افشا سازی و ورود به عرصه مجازات‌ها می‌تواند موجبی برای گسترش حیظه عملکرد کمیته در سالهای آتی باشد. وضعیت غزه و دارفور، در سالهای ۲۰۰۷ و ۲۰۰۸ کمیته را با چالش جدی در این زمینه، روبرو نمود؛ هرچند در این خصوص، استدلال قربانی محور بودن فعالیتهای کمیته را نمی‌توان نادیده انگاشت. (Jakob Kellenberger, 2008, p.3).

۱۱) افزایش کمی تعداد آوارگان و افراد بی‌خانمان، در دهه‌های اخیر وساماندهی عملیات آن، گسترش یافته است. به طور نمونه، در دارفور سودان پس از اینکه بسیاری از نهادهای بین‌المللی، به خاطر مشکلات امنیتی آن محل را ترک نمودند، کمیته مسولیت اداره ۱۲۰/۰۰۰ نفر را که در کمپ نگهداری می‌شدند، به عهده گرفت؛ در سومالی ۸۰۰/۰۰۰ نفر آواره از امداد رسانی کمیته بهره‌مند شدند؛ همچنین در سه ماهه اول سال ۲۰۰۷ بیش از ۲۱ میلیون لیتر آب بین افراد مختلف توزیع گردید. (Ibid)^۱

۱. باوجودی که در سال ۲۰۰۹، بیش از یک و نیم میلیون انسان، در انتظار کمکهای بشر دوستانه بودند، کمیته به بیش از سی و دو هزار بی‌خانمان امداد رسانی نمود و مایحتاج ضروری آنها را تا اندازه زیادی، بر طرف و بیش از

۱۲) افزایش استفاده از ارتش‌های خصوصی و شرکت‌های امنیتی: امروزه طرفین محاصمه، ارتش‌های خصوصی و شرکت‌های امنیتی را جهت استفاده از عملیات نظامی تخصصی، اجاره می‌نمایند. ارتش‌های مزبور در حین یا پس از انجام عملیات نظامی خود را پایبند به تبعیت از مقررات بین‌المللی قلمداد نمی‌نمایند و این امر باعث گردیده، طرف نزاع با نادیده انگاشتن نقش کمیته، در قبال آن پاسخگو نباشد. به علاوه جنگ‌های نامتقارن نیز اجرای حقوق بشر دوستانه را با چالش‌هایی مواجه نموده است.

۱۳) هر چند کمیسیون‌های حقیقت‌یاب، در مقررات بشر دوستانه گنجانده شده‌اند؛ لیکن کمیته بنا به ملاحظاتی، در این عرصه، کمتر وارد شده است که جای آن دارد که این نقش نیز تقویت گردد.

۱۴) مداخله کمیته در بلایای طبیعی، نجات و امداد رسانی به قربانیان حوادث قهری مانند کمک‌رسانی گسترده کمیته در سونامی جنوب شرق آسیا، زلزله هائیتی در ۲۰۱۰ منابع بسیاری را مصروف خود می‌نماید. بهتر آن است که کمیته در این خصوص، نقش آموزشی و یا هدایت‌کننده داشته باشد.^۱ لازم به ذکر است که این نقیصه با انعقاد و تصویب قرارداد سویل که طی آن، تعیین استراتژی‌ها و وظایف نهادهای درگیر، به تفکیک تعیین گردیده، تا حد بسیار زیادی، برطرف شده است.

۱۵) هر چند استفاده از مکانیسم‌های همچون صدور بیانیه، توصیه و ارشاد، یکی از سازوکارهای اصلی کمیته، در اکثریت قریب به اتفاق جنگ‌ها می‌باشد و گرچه تاکنون، اینگونه اقدامات در کنار اقدامات عینی و ملموس، موفقیت‌هایی را برای آن به ارمغان آورده است؛ لیکن کمیته در موارد متعددی نیز صرفاً به صدور بیانیه اکتفا نموده و به نوعی شکست را در انجام اقدامات امدادی، پذیرفته است؛ لذا به عنوان یک قاعده کلی صدور صرف اعلامیه و بیان نقطه نظرات، کافی به مقصود نیست و انتظارات و توقعات افکار عمومی می‌بایستی بیشتر مورد توجه

---

۳۲۰ تن دارو توزیع نمود. همچنین به بیش از ۷۵ معلول، کمک‌های بازپروری ارائه داد و با کمک جمعیت هلال احمر فلسطین سه کارگاه در مورد شیوه‌های عملی حمایت از قربانیان جنگ جهت امنیت بیشتر آنها برگزار نمود که ۱۲۰ (ICRC activities in Gaza, 22-12-2009, p.1) نفر از کارمندان جمعیت فوق، در آن شرکت داشتند.

۱. این در حالی است که عملیات کمیته در سال ۲۰۰۷ در دارفور سودان، بزرگ‌ترین حجم اقدامات امدادی را به خود اختصاص داد؛ بطوری که بیش از ۱۰۰ میلیون فرانک سوئیس هزینه در بر داشت و در مجموع ۱۴ میلیون نفر در افغانستان، عراق، سرزمین‌های اشغالی، کنگو و سومالی از امدادهای کمیته در زمینه عرضه آب آشامیدنی، مایحتاج ضروری و وسایل جراحی بهره‌مند شدند. (همان)

قرار گیرد.

در مجموع، به نظر می‌رسد ادبیات حمایتی کمیته قربانی محور و بیشتر بر منافع قربانیان بالفعل تمرکز داشته باشد و تامین نیازهای قربانیان موجود را بر هر مصلحت دیگری مقدم دارد؛ حال آنکه با وجود مقررات فعلی که در قیاس با گذشته توسعه قابل توجهی، داشته‌اند، دست کم در مخاصمات بین‌المللی، کمیته می‌تواند با اعمال ساز و کارهای جدیدی همچون استفاده بیشتر از افکار عمومی، و مسائل ارتباط جمعی، وضعیت ناظر بودنش در سازمان ملل و جایگاهش در نهضت جهانی صلیب سرخ و هلال احمر، ادبیات سنتی و کلاسیک خود را تغییر داده و آن را به روز کند و توجه خود را بیشتر بر مقررات لاهه معطوف بدارد. هرچند واقعیات امروز جامعه بین‌المللی را نمی‌توان نادیده انگاشت.

نتیجه‌گیری

کمیته بین‌المللی صلیب سرخ، در قلب نهضت بین‌المللی صلیب سرخ و هلال احمر قرار گرفته و موتور محرک و مرکز ثقل فعالیت‌های بشردوستانه می‌باشد که در ترسیم الفبای حقوق بشردوستانه بین‌المللی و ایجاد ادبیات حقوقی، تدوین و توسعه قواعد حمایتی، نقشی مثبت و پیشگامانه داشته است. به وضوح می‌توان، ارائه تعریف موسع از مفهوم (حمایت) و (کمک) برای قربانیان جنگی و ایده مصونیت آنها از بلایای جنگ را در کارنامه فعالیت‌های کمیته مشاهده نمود. به طور کلی، از دیدگاه کمیته، طیف قربانیان دو دسته هستند: قربانیان بالقوه که در عرصه دیپلماتیک مورد توجهند و قربانیان بالفعل که در میدان جنگ مورد حمایت می‌باشند. آنها، فرد یا گروهی از افراد انسانی هستند که در اثر خشونت ناشی از جنگ و نقض حقوق بشردوستانه، آسیب پذیرند و می‌بایستی از گزند و آثار تخریبی جنگ، در امان بمانند.

در عرصه دیپلماتیک، کمیته با استفاده از تجاری که داشته و دارد، به تشویق و تسهیل برگزاری کنفرانس‌های دیپلماتیک متشکل از نمایندگان کشورها، انجام کارهای مقدماتی، تهیه پیش‌نویس اسناد، کارهای کارشناسی، شرکت در روند مذاکرات و ارائه پیشنهادهای گزارش‌های واقع‌بینانه با ذکر آمار و ارقام بر اساس تجارب مکتسبه کمک می‌نماید؛ دیپلماسی بشردوستانه کمیته، ابزاری مترقیانه و پویا به منظور نیل به اهدافش، خصوصاً در مخاصمات غیر بین‌المللی است؛ این دیپلماسی فعال، علاوه بر کاربرد در عرصه دیپلماتیک، شامل مذاکره، مکاتبه با مقامات مسول، بین کمیته و افرادی که قربانیان را تحت اقتدار خود دارند نیز می‌باشد؛ تا جایی که مقام کمیته را به عنوان یک میانجی بی‌طرف، نزد افکار عمومی جهانی، معرفی نموده است. به علاوه، تفاسیر کمیته

از مقررات موجود، نظارت بر حسن اجرای مقررات بشردوستانه، ترغیب و تشویق دولت‌ها به التزام عملی به معاهدات، نشر، ترویج و آموزش قواعد به عامه مردم یا گروه‌های خاص، مانند نظامیان، ارباب رسانه‌ها، دانشگاهیان و جوانان، بی‌طرفی، بی‌غرضی، بشردوستی و استقلال آن را تقویت نموده و آن را جهان شمول کرده است.

در صحنه نبرد، کمیته با ساز و کارهایی که در اختیار دارد، از طبقات مختلف قربانیان، حمایت می‌نماید. روند توسعه و تکامل تدریجی پدیده حمایت را در نظام بین‌المللی، زمانی می‌توان مشاهده کرد که در یایم، در ابتدای تاسیس کمیته، مفهوم قربانیانی که وارد حیطه صلاحیت و عملکرد آن شدند، صرفاً محدود به سربازان مجروح و بیمار در جنگ زمینی بود. متعاقباً، مصدومان دریایی در جنگ دریایی نیز به گروه فوق اضافه شدند. پس از آن، در خلال جنگ جهانی اول، مسأله زندانیان جنگی و مراقبت از آنها، برای کمیته مطرح شد و سپس، در جنگ جهانی دوم، حمایت از غیرنظامیان در دستور کار کمیته قرار گرفت. با تشدید مخاصمات غیر بین‌المللی و جنگ‌های داخلی، در نتیجه استعمارزدایی، شاهد این هستیم که کمیته با درنوردیدن قلمرو داخلی کشورها، در این گونه مخاصمات نیز مداخله نمود. نتیجتاً، روند شکل‌گیری حوزه‌هایی که کمیته در آنها مداخله نمود، دقیقاً و عیناً مطابق روند شکل‌گیری عهد نامه‌های چهارگانه ژنو، به ترتیب تصویب آنهاست و توسعه اقداماتش، با تدوین پروتکل‌های الحاقی، منطبق و هماهنگ است. از طرف دیگر، با پیشرفت‌های صورت پذیرفته، مقررات لاهه مخصوصاً بحث محدودیت وسایل و شیوه‌های نبرد، از جمله مین‌های زمینی ضدنفر نیز در کانون توجه کمیته قرار گرفت و به نوعی، به مقابله با رقابت تسلیحاتی دولت‌ها علیه غیرنظامیان پرداخت. ورود به حوزه‌های مشترک حقوق بشر و حقوق بین‌الملل بشردوستانه به ویژه از کنفرانس جهانی وین ۱۹۹۳ به بعد مانند ایجاد پیوند و همبستگی میان حقوق مندرج در ماده ۳ مشترک و ماده ۴ میثاق حقوق مدنی و سیاسی، از جمله دیگر مباحث مطروحه برای کمیته، در زمان بروز جنگ‌هاست.

کمیته در عرصه تخاصم، به حمایت از قربانیانی می‌پردازد که در ابتدای تأسیس، منحصر به یک طبقه بود؛ (مجروحین نظامی جنگ زمینی) لیکن امروزه طبقات مختلف انسانی را به شرح فوق، تحت پوشش قرار داده است. جمع‌آوری کمک‌های امدادی بشردوستانه و نظارت بر توزیع آنها، تسهیل مذاکرات و توافقات آتش‌بس، تخلیه و اعاده به میهن و آوارگان، پناهندگان، بیگانگان، زندانیان جنگی و غیرنظامیان توقیف شده، کمک در جهت ردیابی افراد مفقودالثر، متوفیان و سعی در جهت ایجاد اتحاد خانوادگی، بازپروری معلولان و مصدومان ناشی از جنگ اعم از نظامی و غیرنظامی، بازدید از محل‌های بازداشت، مصاحبه خصوصی با افراد، ایجاد مناطق امن و عاری از

خطر برای قربانیان جنگی، ارائه تجهیزات مادی، بهداشتی و آموزشی به قربانیان، کمک به پاکسازی مناطق پرخطر و حمایت از گروه‌های خاص آسیب‌پذیرتر، تنها گوشه‌هایی از این حمایت‌ها و کمک‌ها هستند.

بدین ترتیب، فرضیه‌ها را چنین اثبات می‌کنیم که: نقش کمیته در حمایت از قربانیان جنگی، «مثبت» بوده و این حمایت به تدریج گسترش و دامنه آن توسعه یافته به طوری که کمیته را به یک «حامي» برای قربانیان جنگی تبدیل نموده است. این توسعه و حمایت‌ها در چهار حوزه صورت پذیرفته است: ۱- در مدت، شرایط، نوع و تعداد افرادی که به آنها کمک می‌کنند که از طریق تفکیک و طبقه‌بندی نیازهای قربانیان، سعی در برآوردن نیازهای اصلی آنان دارد. ۲- در موقعیت‌هایی که کمیته مداخله می‌کند. ۳- در دامنه جغرافیایی عملیات. ۴- در چگونگی، حیطه وظایف و قلمرو تکالیف.

فهرست منابع

– فارسی

- مجتبی مروت، ۱۳۸۵، نقش کمیته بین‌المللی صلیب سرخ در حمایت از قربانیان جنگی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد حقوق بشر، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبایی.
- د. روبرو، ۱۳۸۳، خدمت و حمایت: حقوق بشر و حقوق بشردوستانه در عملکرد حرفه‌ای پلیس، مترجم: کتایون حسینی‌نژاد، تهران، سرسم، چ اول.
- کمیته ملی حقوق بشردوستانه، ۱۳۸۱، آشنایی با حقوق بشر دوستانه بین‌المللی به انضمام قراردادهای چهارگانه ژنو و پروتکل‌های الحاقی، تهران، جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران، چ اول.

– لاتین

- Bossier, Pierre, (1985), **History of the ICRC: from Solferino to Tsushima**, Henry Dunant Institute, Geneva.
- Bugnion, Francois, (2003), **The International Committee of Red Cross and the protection of war victims**, Macmillan publishers limited, first pub.
- Djurovic, Gradimir, (1986), **The Central Tracing Agency of the ICRC**, Henry Dunant Institute, Geneva.
- Excerpt of the Report by the ICRC for 28 International Conference, International humanitarian law and the Challenges of contemporary armed conflicts, 2004, IRRC, Vol. 85, No. 853.
- Extract from IRRC, 1981, **Action by the ICRC in the event of breaches of IHL**, No. 221, March – April.
- fanner P. Toni, December 2008, **Editorial**, International Review of the Red Cross, No. 872.
- Gasser, Jörge, March 2008, A Neutral, impartial and independent approach: key to ICRC's acceptance in Iraq, **International Review**

- of the Red Cross**, No. 869.
- Grünewald, Francois, from prevention to rehabilitation: action before, during and after crisis, **IRRC**, No. 306.
  - Hauge, Hans, (1993), **Humanity for all**, International Red Cross and Red Crescent Movement, Henry Dunant Institute, Berne; Stuttgart, Vienna.
[http://www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/html/iran-iraq-missing-Twenty years after the end of the Iran-Iraq war, tens of thousands of combatants still unaccounted .](http://www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/html/iran-iraq-missing-Twenty%20years%20after%20the%20end%20of%20the%20Iran-Iraq%20war,%20tens%20of%20thousands%20of%20combatants%20still%20unaccounted%20.)
  - **ICRC prevention policy adopted by the Assembly of ICRC on 18 Sep. 2008**, June 2009, **IRRC**, Vol. 91, No 874.
  - Kellenberger, Jakob, 2008, **Current challenges faced by the International Committee of the Red Cross and international humanitarian law**, Official Statement ,The Ninth Hauser Lecture., New York University School of Law.
  - Kosirrik, René, 1997, **some questions and answers regarding the ICRC and Preventive action**, Official statement.
  - Krahenbahl , Pierre, 2004, the ICRC approach to contemporary security challenges: A Future for independent and neutral humanitarian action, **IRRC**, Vol. 86, No. 855.
  - Krahenbul, Pierre, 2005, **challenges for Humanitarian action in situations of armed conflict and internal violence**, official statement, Seoul, council of Delegations.
  - Palmieri, Daniel, 2008, Crossing the desert—the ICRC in Iraq: analysis of a humanitarian operation, **IRRC**, Vol. 90, No.869.
  - **Report of the ICRC on its activities during the Second World War: September 1, 1939-June 30, 1947**, 1948, Vol. I, General Activities, Geneva, ICRC publication .

- **Report prepared by the ICRC, 28th International conference of Red Cross and Red Crescent Movement**, Geneva, 2 to 6 Dec 2003.
- Report: Iran-Iraq war: 16/10/2008,
- Reports & Documents, 2008, **ICRC Protection Policy, Institutional Policy**, International Review of the Red Cross, No. 871.
- statement, 30-04-2005, **U.S. detention related to the event of September 2001 and its aftermath-the role of ICRC**, Operational Update.
- **Supplementary measures of the Seville agreement**, 2007, [http://www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/htmlall/council-delegates-2007-seville_agreement/open_document/Council of delegates of the international Red Cross and Red Crescent Movement, Geneva.](http://www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/htmlall/council-delegates-2007-seville_agreement/open_document/Council_of_delegates_of_the_international_Red_Cross_and_Red_Crescent_Movement_Geneva)
- The International Committee of Red Cross (ICRC): Its mission and work, June 2009, Adopted by the Assembly of ICRC on 19 June 2008, IRRC, Vol. 91, No. 874.
- **The Seville Agreement**, 1997, Agreement on the organization of the international activities of the components of the International Red Cross and Red Crescent Movement, International Review of the Red Cross, No. 322.
- **Sites**
  - **Central tracing agency and protection**: extract from ICRC Annual Report 2008, Annual Report, 27-05-2009.
  - Dominik Stillhart, **Confidentiality**: key to the ICRC's work but not unconditional
www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/htmlall/confidentiality-Interview/

3-06-2008

- **ICRC activities for displaced person**, 31/7/2007/[www.icrc.org/eng/home/focus/war and displacement/archive page/The ICRC's activities in favor of the displaced: 2006 operational overview](http://www.icrc.org/eng/home/focus/war_and_displacement/archive_page/The_ICRC's_activities_in_favor_of_the_displaced_2006_operational_overview).
- **ICRC activities in Afghanistan**: [www.icrc.org/home/the ICRC worldwide/Asia and the Pacific/Afghanistan/ICRC activities in 2007](http://www.icrc.org/home/the_ICRC_worldwide/Asia_and_the_Pacific/Afghanistan/ICRC_activities_in_2007).
- **ICRC activities in Gaza**, 22-12-2009: [www.icrc.org/home/the icrc worldwide/middle east and north Africa/Palestine/ Gaza: one year after war, still no prospect of decent life/2009/operational update](http://www.icrc.org/home/the_icrc_worldwide/middle_east_and_north_Africa/Palestine/Gaza_one_year_after_war_still_no_prospect_of_decent_life_2009_operational_update).
- **ICRC activities in Iraq**: [www. icrc.org/home/Asia and the Pacific/ ICRC in Iraq-2009- report](http://www.icrc.org/home/Asia_and_the_Pacific/ICRC_in_Iraq-2009-report).
- **ICRC activities in Iraq**: [//www.ICRC.org/home/The ICRC worldwide/Middle East and North Africa/Iraq/2005](http://www.ICRC.org/home/The_ICRC_worldwide/Middle_East_and_North_Africa/Iraq/2005).
- **ICRC activities in Lebanon**: [Www. icrc.org/home/Asia and the Pacific/ICRC 40 years in Lebanon/2007/report](http://www.icrc.org/home/Asia_and_the_Pacific/ICRC_40_years_in_Lebanon/2007/report).
- **ICRC activities in the field of weapons**: [www.icrc.org/home/humanitarian law/weapons/icrc activities in the field of weapons/official statement/21-07-2005](http://www.icrc.org/home/humanitarian_law/weapons/icrc_activities_in_the_field_of_weapons/official_statement/21-07-2005).
- **Non-international armed conflicts**: [www.icrc.org/home/icrc activities/ Darfur/ 2003](http://www.icrc.org/home/icrc_activities/Darfur/2003).
- **Promotion international humanitarian law by ICRC**: <http://www.icrc.org/eng/ICRCactivities/promotionIHL/2005/Mexico>